

Boris Kidrič izvoljen za podpredsednika Izvršnega odbora OF

Ljubljana, 15. junija. Danes se je vršila pod predsedstvom tov. Josipa Vidmarja seja Izvršnega odbora Osvobodilne fronte. Uvodoma je tov. predsednik najavil odhod tovariša Borisa Kidriča na še odgovornejše mesto ministra za industrijo pri zvezni vladi Federativne ljudske republike Jugoslavije. V svojem govoru je naglasil veliki pomen dela tov. Borisa Kidriča za nastanek, razvoj in za zmago Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Nato je tovariš Boris Kidrič podal ostavko na položaj sekretarja Izvršnega odbora Osvobodilne fronte in sporočil Izvršnemu odboru, da je zaradi odhoda podal ostavko tudi na mesto predsednika vlade. Nadalje je predlagal za sekretarja Izvršnega odbora tovariša Miha Marinka, kateremu je Prezidijski SNOS-a že poveril mandat za sestavo nove vlade. Predlog je bil soglasno sprejet.

Na predlog tovariša Fajtarja je bil z velikim navdušenjem sprejet predlog, da se tovariša Borisa Kidriča izvoli za podpredsednika Izvršnega odbora Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Odhod Borisa Kidriča v Beograd

Ljubljana, 15. junija. Tovariš Boris Kidrič, ki bo takoj prevzel mesto ministra za industrijo pri Zvezni vladi FLRJ, odpotuje jutri na novo službeno mesto v Beograd.

Boris Kidrič se je poslovil od svojih sodelavcev

Ljubljana, 15. junija. Ker mora tovariš Boris Kidrič čim prej na novo dolžnost ministra za industrijo vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije, se je snoči, še istega dne, ko je bil izdan tozadevni ukaz Prezidijske skupščine FLRJ, poslovil od svojih dolgoletnih sodelavcev. Poslovilni večer je bil v prostorih vladne palače. Na večeru so bili vsi njegovi ožji sodelavci iz vlade, člani Izvršnega odbora, člani Centralnega komiteta Partije, njegovi stari sodelavci in soborci, s katerimi ga je družilo skupno življenje, borba in napor skozi vsa štiri leta osvobodilne vojne. Povabljeni so bili tudi nekateri predstavniki našega kulturnega življenja, predstavniki Jugoslovanske armade in Rdeče armade ter sekretarji okrožnih odborov.

Na tem večeru je še enkrat prišla do izraza ona tesna, tovarišu Kidriču lastna prijateljska povezanost z njegovimi mnogostevilnimi sodelavci z vseh področij našega državnega, političnega in kulturnega življenja. Vsakdo je čutil, da se poslavlja od velikega človeka, ki je s svojo neizbrisano ustvarjalno silo odločilno posegal tudi na njegovo poprišče dela, ga usmerjal in zedinjeval vse te napore po različnih sektorjih dela v pravcu graditve realnih temeljev sreče slovenskega naroda in delovnega ljudstva.

Prvi se je v svojem govoru poslovil od tovariša Kidriča predsednik Prezidijske SNOS-a tov. Josip Vidmar. Podaril je odlično vlogo Borisa Kidriča v osvobodilnem boju slovenskega naroda in v dosedanjem razdobju graditve Ljudske republike Slovenije. Segel je tudi nazaj v razdobje stare Jugoslavije, ko je Boris Kidrič vodil in organiziral Društvo prijateljev Sovjetske zveze — organizacijo, ki je pripravljala temelje poznejši Osvobodilni fronti. Poudaril je zlasti eno dejstvo: človeka takega formata je lahko dala iz svojih vrst samo prekaljena, znanstveno vodena partija delovnega ljudstva — Komunistična partija, Partija, katere zgodovinsko vodilno vlogo v slovenskem narodu je tako krepko, smelo, dosledno in prepričljivo znal realizirati zlasti Boris Kidrič. Tovariš Vidmar je želel tovarišu Kidriču na novem, še odgovornejšem mestu čim

več uspeha, saj se' sedaj njegova ustvarjalna energija ne bo omejevala samo na ožjo domovino Slovenijo, temveč bo obsegala vso Jugoslavijo. Za Josipom Vidmarjem je nazdravil zbranim sodelavcem tovariš Kidrič. Zahvalil se je vsem za sodelovanje in izrazil trdno prepričanje, da bo to sodelovanje prav tako plodno z novim mandatorjem za sestavo vlade Ljudske republike Slovenije, tovarišem Miho Marinkom. Ob slovesu je še enkrat podčrtal ono misel, ki ga je vodila skozi vsa leta njegovega dolgotrajnega, trdega in naporega dela: to je misel o velikih vlogi Sovjetske zveze in velikega ruskega naroda za slovenski narod. Poudaril je: slovenski narod in delovno ljudstvo Slovenije ne bi želelo vseh teh plodov svoje borbe, če se ne bi usmerilo v svojemu boju na vzhod, na Sovjetsko zvezo, na ruski narod, na slovenske narode. Prav ta naša preusmeritev, ta odločilna preusmeritev, ki smo jo izbojevali v tej osvobodilni vojni, to je tisto največje dejanje v naši zgodovini.

Kot tretji je napil zbranim tovarišem komandant IV. armije general-lajtnant Lekić. Dejal je, da srečuje duha Borisa Kidriča neprestano pri edinicah, ki jim je v osvobodilni vojni bil tovariš Kidrič na čelu kot komisar Glavnega štaba Narodno osvobodilne vojske Slovenije. Izrazil je občudovanje nad odhodom tovariša Kidriča, saj so problemi, ki jih mora reševati IV. armija na skrajnem zapadu naše domovine, bili hkrati problemi, ki jim je tovariš Kidrič posvečal vso pozornost in vso skrb. Podčrtal je, da bo prav gotovo tudi na tem področju imel tovariš Kidrič v tovarišu Mihi Marinku zvestega, najboljšega naslednika.

V prijetnem razpoloženju poslovilnega večera so se nam misli vračale na dneve dela in na srečanja s tovarišem Kidričem. Globoko se brazde, ki jih je zaoral tovariš Kidrič na vseh sektorjih našega dela: njegova metoda dela, njegovi prijemi, njegove izkušnje, temelji, ki jih je on položil, so solidna osnova za bodočo rast. Zato ni čuda, da so nam ostale zelo pri srcu tiste njegove besede, ko je v govoru ob slovesu dejal: »Saj to ni nikako slovo, ker se bomo še nešteto krat videli, in ker je Slovenija sestavni del Federativne ljudske republike Jugoslavije.«

Sodelovanje med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo je eden izmed dragocenih doprinosov za stvar povojnega miru — pišejo „Izvestija“

Moskva, 15. junija. Dopisnik Tanjuga poroča: »Izvestija« pišejo v članku »O mednarodnih temah« sledeče:

»Od 27. maja do 10. junija je bivala v Moskvi delegacija vlade Federativne ljudske republike Jugoslavije z maršalom Josipom Brozom Titom na čelu. Delegacija je vodila pogajanja z vlado ZSSR glede vprašanj, ki izhajajo iz sovjetsko-jugoslovanske pogodbe o prijateljstvu, medsebojni pomoči in povojnem sodelovanju z dne 11. aprila 1945. leta. V komunikaciji, ki je bil objavljen po končanih pogajanjih, je poudarjeno, da so se pogajanja vršila v ozračju velike pripravnosti in popolnega vzajemnega razumevanja in da je bil dosežen sporazum glede vseh vprašanj, ki so jih pretresali.

Sovjetska vlada je izrazila svojo pripravljenost, da preskrbuje Jugoslovansko armado z orožjem, municijo in drugim pod pogoj dolgoročnega kredita in da nudi podporo za obnovno jugoslovanske vojne industrije. V tem času sta se obe stranki dogovorili o vzajemnih do-

bavah blaga, pri čemer je sovjetska vlada širokogrudno privolila v ugoditev potreb jugoslovanskega gospodarstva, ki se obnavlja po vojni, in glede vprašanja preskrbe s surovinami, tehničnim ter drugim materialom.

Uspehi pogajanj pričajo o tem, da so prijateljski odnosi med ZSSR in Jugoslavijo zasnovani na medsebojnem spoštovanju in enakopravnosti ter prinašajo neprecenljive koristi Jugoslaviji, ki so jo porušili nemški in italijanski fašisti, tako na področju obnove narodnega gospodarstva, kakor tudi glede udrdne neodvisnosti države. Kakor je znano, se je prekalilo sovjetsko-jugoslovansko prijateljstvo v skupni borbi proti fašističnim zavojevalec. Prijateljstvo je bilo utrjeno s pogodbo z dne 11. aprila 1945. leta, ki predvideva tudi povojno sodelovanje med obema državama.

V preteklem poldrugem letu se je pokazalo, da je prijateljstvo in sodelovanje vzklilo v težkih letih vojne in da se ni samo popolnoma ohranilo, temveč

Podpredsednik vlade Edvard Kardelj odpotoval v Pariz

Tovariša Edvard Kardelj, Boris Kidrič in drugi predstavniki oblasti na kolodvoru v Ljubljani.

Ljubljana, 15. junija. Na svojem potovanju v Pariz, kjer se bo udeležil konference zunanjih ministrov, se je podpredsednik Zvezne vlade FLRJ Edvard Kardelj danes zjutraj ob 9. uri 15 minut pripeljal v Ljubljano. Na kolodvoru so tovariša Kardelja sprejeli minister za industrijo Zvezne vlade FLRJ tov. Boris Kidrič, sekretar Izvršnega odbora OF tov. Miha Marinko, podpredsednik vlade LRS tov. Breclj Marjan in drugi predstavniki oblasti, Izvršnega odbora OF in vojske.

Tov. Kardelj se je čez dan zadržal v Ljubljani in je ob 4. popoldne nadaljeval pot v Pariz.

Interesi Češkoslovaške in Jugoslavije so ozko povezani z vprašanjem plovbe po Donavi

Moskva, 15. junija. Tašs prinaša članek diplomatskega uradnika lista »Izvestija«, v katerem je v zvezi z Bevinovim govorom rečeno: Zivahne komentarje v angleško-ameriškem tisku so izzvali govori, ki so jih imeli po partijski konferenci prvaki zunanje politike ZDA in Velike Britanije.

Tisk je z velikim zadovoljstvom vzdrževal trditve, da baje Sovjetska zveza noče upoštevati mišljenja in naziranja svojih zaveznikov in da je to eden izmed glavnih razlogov, zaradi katerih ni prišlo do sporazuma na konferenci. Britanski listi »Time and Tide« trdi, da se zanima britanska politika samo za koristi »mnogih trepih narodov« in skrbi izključno za njihove potrebe ter ima pred očmi samo njihova naziranja glede raznih vprašanj.

Dejstva, na katera naletimo, pa se v resnici razlikujejo od trditve omenjenega lista in virov, na podlagi katerih prinaša svoje zaključke.

Ko je Bevin govoril v Spodnji zbornici, je posvetil veliko pažnjo podonavskim vprašanjem. Ko je razlagal britan-

IZ DANŠNJE ŠTEVILKE:

Boris Kidrič izvoljen za podpredsednika IOOF. — Boris Kidrič se je poslovil od svojih sodelavcev. — Edvard Kardelj odpotoval v Pariz. — Obnovitveni kredit mora služiti najbolj potrebnim. — Nadaljevanje procesa proti izdajalcu Draži Mihailoviču. — Tovariš Bregar je izdelal tesnilo za parne cevi. — Ali je preložitev železniške proge pri Borovnici potrebna? — Kaj nam prinaša splošni zakon o ljudskih odborih. — Kulturni zapiski. — Dež in Osvobodilna fronta (humoreska). — Flzkultura. — Dopisi. — Inozemski listi o procesu proti Mihailoviču. — Konferenca zunanjih ministrov se je pričela.

Obnovitveni kredit mora služiti najbolj potrebnim!

S kreditom, ki ga je dala na razpolago VLRS za obnovo v vojni porušene kmečkih naselij, je naša vlada omogočila, da začno zidati in popravljati svoje porušene domove oni, ki so v teku narodno osvobodilne vojne največ trpeli, predosem v partizanskih krajih, in ki nimajo nobenih sredstev, da bi si pomagali na noge. Obnovitveno delo je v polnem razmahu, kajti naše ljudstvo je pristopilo k delu z velikim elanom in trdno voljo doseči vsaj štirikratno vrednost vložnega denarja.

Znani so že mnogi primeri vzornega obnavljanja, najsi bodo na Dolenjskem, Stajerskem ali Gorenjskem, kjer so se zadruge odlikovale po medsebojni pomoči zadržnikov, po načrtnosti, organiziranosti, iznajdljivosti in požrtvovalnosti pri delu, kjer je sodelovanje političnega aktiva in ljudskih odborov z obnovitveno zadruzo in tehnično bazo zelo tesno. Na izkušnjah in delu teh vzornih obnovitvenih zadrug se morajo učiti ostale zadruge in zlasti aktiv OF, kajti dejstvo je, da je za mnoge kraje še vedno značilno slabo sodelovanje zadržnikov, neorganizirano, nenačrtno in neenotno delo posameznih zadržnikov. Temu vzrok je predosem to, da OF in ostale množične organizacije in ljudski odbori niso videli v obnovi važnega političnega vprašanja in so prepuščali skrb za obnovo tehničnim bazam in samoiniciativni zadrugarjev oziroma zadržnih odborov.

Tako je bil na eni strani bazist čez glavo obremenjen s čisto upravnim in političnim delom, bil agitator in organizator, skrbel je moral za nabavo kredita, opeke, cimenta, lesa itd., skratka, nanj so se obračali zadrugarji v oseh starih, namesto da bi jim dal vso podporo in smernice politični aktiv in krajevni ter okrajni ljudski odbor. Zato je bazistu primanjkovalo časa za risanje in izvedbo, saj so znani primeri, da so nekateri bazisti le 20% svojega časa uporabili za strokovno delo, ljudje so gradili pa brez načrta.

In zadruge? Obnovitvene zadruge pa tam, kjer so rasle »divje«, brez pomoči in usmerjanja aktiv OF in odborov, niso mogle izpolniti vloge organizatorja širokih množic za sodelovanje, za skupno delo pri obnovi in ponekod jih tudi niso vodile koristi širokih ljudskih množic. Bazist pa ni mogel postati mobilizator množic, niti ni ob obliči dela mogel videti vseh nepravilnosti, ki so se ponekod dogajale že pri delitvi kredita.

Tako so zadržni odbori ponekod samovoljno, brez sodelovanja z ostalimi zadržniki, delili kredit po jamstvom in po raznih osebnih merilih, ne pa po resnični potrebi. Tak je bil n. pr. primer z obnovitveno zadruzo Poljsnik v izseljeniškem pasu Posojilo so namreč delili ne glede na potrebe, nekому večje drugemu manjše, in se potem izgovarjali, da so dali kredit tistemu, ki je pokazal več iniciative. Zadržni odbor pa pri tem ni upošteval dejstva, da je iniciativno pokazal tisti, ki je imel veliko družino in odrasle otroke, torej lastno delovno silo ljudje pa, ki so bili vezani na pomoč in ki niso mogli dobiti delovne sile, so ostali brez kredita in bi ostali tudi brez strehe, če se ne bi zadrugarji postavili po robu taki nepravični delitvi kredita in si izbrali nov in boljši zadržni odbor.

Obnovitvena zadruza Dole pri Ljuti, v katero so vključene še nekatere okoliške hribovske vasi, je n. pr. kredit razdelila samo o Dolah, ostale hribovske vasi pa so ostale brez posojila.

Res je, da vaščani okoliških vasi niso pokazali tolikega zanimanja za kredit, kot vaščani iz Dol. Toda vprašajmo se, dali je bilo storjenega dovolj, da se seznanijo množice z vprašanjem obnove, da se jih prepriča, da je dala naša ljudska oblast obnovitveni kredit na razpolago zato, da ljudstvo res pomaga in da nobenega delovnega človeka ne bo poglala na boben, zato ker je oblast res ljudska in za ljudstvo; in končno, dali je bilo kaj storjenega za organizacijo skupnega dela in pomoči vseh zadrugarjev in nezadrugarjev, zlasti onim, ki zaradi pomanjkanja delovne sile kredita sploh ne bi mogli izkoristiti? Če se tako vprašamo, moramo ugotoviti, da takega pošajevanja in prepričevanja množic, kar bi bila naloga političnega aktiva, ni bilo dovolj in zato so tudi vaščani okoliških vasi pokazali manj zanimanja za kredit, čeprav so ga prav tako potrebniki kot v Dolah samih.

Tudi obnovitvena zadruza Radeče pri Zidanem mostu neki požgnani vasi, ki spada v zadruzo, ni dodelila kredita češ, »da vaščani niso prišli prosit...« Na opozorilo okrožnega inšpektorja Kontrolne komisije so napako popravili.

Vendar je bilo takih in sličnih primerov, ki so se pojavljali seveda tudi

Nadaljevanje na 2. strani.

Zaradi terorja so številni Slovani pobegnili iz svoje domovine v Francijo izjavlja Združenje Jugoslovancev v Franciji

Pariz, 15. junija. Dopisnik Tanjuga poroča:

Sekcija meselskega okrožja Združenja Jugoslovancev v Franciji je organizirala protestni miting, na katerem je zahtevala priključitev Trsta in Julijske krajine k Jugoslaviji. Mitinga so se udeležile številne osebe, po rodu iz Julijske krajine. V resoluciji, ki je bila poslana Centralni družtva v Parizu, je rečeno:

»Ne moremo dopustiti, da bi se naši bratje v Julijski krajini prepustili Ita-

liji. Zaradi terorja so številni Slovani pobegnili iz svoje domovine v Francijo.«

Jugoslovanski izseljenci v Girononu so priredili miting, ki se ga je udeležilo 600 oseb. Na mitingu, pri katerem so sodelovali tudi francoski državljani in poljski izseljenci, so razpravljali o vprašanju Trsta.

V resoluciji, ki je bila sprejeta ob tej priliki, je rečeno: »Zaradi krvi, ki so jo prelili naši sinovi, imamo pravico zahtevati, da se bratje, ki so ostali izven meja, priključijo materi domovini.«

Iz veleposlaništva ZSSR v Jugoslaviji

Beograd, 15. junija. (Tanjug) Veleposlaništvo ZSSR v Jugoslaviji izraza globoko žalovanje javnim ustanovam, množičnim in političnim organizacijam ter vsem osebam FLRJ, ki so izrazile svoje sožalje ob priliki smrti Mihaila Ivanoviča Kalinina.

tudi utrdilo in razširilo v povojni dobi v dobrobit obeh držav.

Politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo je eden izmed dragocenih doprinosov za stvar povojnega miru in utrditve varnosti.«

Tovariš Beltram izpuščen

Trst, 15. junija. Dne 15. t. m. ob 17. uri je zavezniška policija izpustila iz goriških zaporov tajnika okrožnega odbora SIAU za Goriško tov. Julija Beltrama, ki ga je aretirala 11. t. m. v Kobaridu.

Vsak dan prihajajo novi tuji novinarji na razpravo proti Draži Mihailoviču

Beograd, 15. junija. Na razpravo proti Draži Mihailoviču prihajajo vsak dan novi tuji novinarji, med drugim so prišli Sam Pope Brewer, dopisnik »New York Times«, Saymore Corman, dopisnik »Chicago Tribune«, javljen pa je prihod še nekaterih drugih tujih novinarjev.

NADALJEVANJE PROCESA PROTI IZDAJALCU DRAZI MIHAILOVIČU

Sodišče je odklonilo predlog o zaslišanju ameriških letalcev, da Mihailović ni sodeloval z okupatorji

Beograd, 15. junija. Danes, šesti dan procesa, se je še vedno nadaljevalo zasliševanje obtožence Mihailovića po prvem delu obtožnice, ki govori o njegovem narodnem izdajstvu in sodelovanju z okupatorjem.

Takoj v začetku zasliševanja je predsednik senata dal besedo branilcema Joksimoviću in Djonoviću, ki si ju je obtoženeec sam izbral. Oba branilca sta nastopala nepričakovano drzno. Na vsak način sta hotela izpodbiti priznanja, ki jih je v dosedanjem zaslišanju že dal obtoženi Mihailović. Zaradi takega nastopanja ju je predsednik senata moral večkrat opominjati, naj se držita zakona. Branilec Djonović je zatrjeval, da je Mihailović zaradi utrujenosti večkrat priznal stvari, ki jih sicer drugače ne bi mogel, kot n. pr. večeršnje priznanje, da je pomagal okupatorju. Njegove trditve pa je takoj ovrgel sam Mihailović, ki je odločno izjavil, da je v svojih zagovorih sicer moglo priti do manjših protislovij, kar je pri obširnem materialu mogoče, zanika pa je, da bi kdaj zaradi utrujenosti dajal kakšne neprosto voljne ali neprimisljene izjave ali priznanja. Znano je namreč, da je predsednik sodišča obtožence često vprašal, ali je utrujen. Čeprav obtoženeec skoro vedno zatrjuje, da se ni utrujen in da lahko naprej odgovarja na vprašanja, je predsednik kljub temu po vsaki uri zaslišanja odredil četiri ure odmora.

Ko je branilec Djonović izbral svoja vprašanja, ki jih je skoro dve uri zastavljaj obtoženemu Mihailoviću, se je s svojega sedea dvignil drugi Mihailovićev branilec advokat Joksimović. Povedal je, da je dobil iz Amerike brzojavko, v kateri mu je pet Američanov ponudilo pričevanje, da je Mihailović ni sodeloval z okupatorji. Od teh je bil eden član ameriške vojske misije pri komandi Draže Mihailovića, trije so bili piloti, ki jih je baje rešil Mihailović, eden pa je predsednik Komiteta za pravično sojenje Draže Mihailovića. Predlagal je, naj jih sodišče zasliši kot priče.

Predsednik sodišča je vprašal branilca, če ima kak konkreten predlog, ki naj ga formulira. Predlagal naj, katere priče naj se zaslišijo kakšni so njihovi naslovi in v kakšnih okoliščinah bi jih bilo mogoče zaslišati. Prosil pa ga je, naj formulira predlog precizno in kratko, kar mora dobro znati kot star advokat. Branilec je odgovoril: »Predlagam, da se ugodni želji teh prič.« Predsednik ga je zavrnil, da to ni nikak predlog, temveč naj ga formulira tako, kot je to navada na sodišču. Branilec je zatem predlagal, naj sodišče pokliče k zaslišanju prej imenovane priče. Ko ga je, pa predsednik sodišča vprašal, kakšni so njihovi naslovi in poklici, je branilec odvrnil, da je bil eden član ameriške vojske misije pri Mihailovićevi komandi, drugi ameriški pilot, ki ga je rešil Mihailović itd. Predsednik je branilca opozoril, da to niso nikakvi poklici in ga zaprosil, naj navede točne podatke. Sedaj se je branilec opravičil, da jih nima.

Predsednik sodišča se je nato odkrenil k Mihailoviću in ga vprašal: »Obtoženi Mihailović, ali ste slišali predlog vašega branilca? — Slišal sem, je odgovoril Mihailović. — Predsednik nadaljuje: »Ali hočete odgovoriti, kaj mislite o tem predlogu? Ali sprejmete predlog vašega branilca ali ne? — Mihailović kratko pomislil in odločno odvrne: »V principu se ne strinjam s predlogom.«

Predsednik da besedo javnemu tožilecu, ki je dejal: »Obramba predlaga, naj te priče zasliši sodišče, da s svojimi izjavami potrdijo, da Mihailović ni sodeloval z okupatorjem. Po mojem mnenju je tak predlog popolnoma neumestno. Po bitiji morje pisanih dokumentov o sodelovanju Mihailovića z okupatorji z izjavami nekaterih prič, za katere ne vemo, kako so prišle in kdaj so bile pri Mi-

hailoviću in v kakšnih pogojih jih je držal Mihailović? Sprejeti tak predlog, mislim, bi bilo popolnoma neumestno. Ne morem se skladati s tem predlogom obrambe iz tega razloga in tudi iz drugih.

To, kar bi hoteli oni pričati, namreč, da Mihailović ni sodeloval z okupatorji, je v nasprotju z vsem, kar je Mihailović tukaj pred sodiščem že izjavil. Zaradi tega bi morale priče pobijati samega Mihailovića in njegove izjave. (V dvorani je nastal najprej ironičen smeh in kmalu za tem se je utrvalo burno ploskanje. Predsednik sodišča je moral poslušalce opozoriti, da bo v primeru, da se nemir ponovi, kar ovira delo sodišča, prisiljen izprazniti dvorano.) »Razumel bi«, nadaljuje javni tožilec, »da je obramba predlagala, naj pridejo pričati dva ali trije ameriški piloti, da so bili z Mihailovićevimi letališči odpravljeni v Ameriko. To je razumljivo, ker je popolnoma jasno, da je nekaj ameriških pilotov, ki so se spustili v Srbijo, rešilo srbsko ljudstvo, pa tudi to, da so bili nekateri prepeljeni v Ameriko. Ne razumem pa, kako morejo ameriški piloti, ki so letali nad srbskim ozemljem in se nanj spustili s padali, zahtevati, da tu pričajo, da Draža Mihailović ni sodeloval z okupatorjem.«

Kar se tiče ljudi iz ameriške vojske misije, sem že prečitel določeno generala Armstronga, iz katere je jasno razvidno, da je on kot šef misije opazil sodelovanje Mihailovića in njegovih četnikov z okupatorji. Lahko pa sodišču predložim še nove dokaze iz teh virov o dejstvu, da so Mihailovićevi četniki sodelovali z okupatorji. Da bi sedaj iz ZDA poklicali štiri ali pet ljudi, ki bi pobijali to, kar je Mihailović sam napisal ali že izjavil, ko obstojajo njegova navodila komandantom, naj sodelujejo z okupatorjem, mislim, da bi to nasprotovalo načelom sodnega postopka. Mislim, da to ne bi vodilo nikamor, ne bi dovedlo do utrditve materialne resnice, ampak do zavlačevanja postopka. Naj oprostijo obramba, ampak za vsem tem stoji ta motiv.

Predsednik je ponovno vprašal obtoženega Mihailovića, kaj sodi o predlogu svojih branilcev. Obtoženeec je ponovno izjavil, da iz principiellnih razlogov ne želi, da bi bili Američani zaslišani.

Oba branilca sta obtožencu še nadalje stavljala razna vprašanja: naj jima razloži razne izjave, ki jih je podal med zaslišanjem. S sugestivnimi vprašanji sta hotela doseči, da bi zanikal svoje prvotne izjave. Na vsak način sta ga hotela prikazati kot nedolžnega angelčka, ki se ni boril nikdar proti NOV, ampak samo proti okupatorju kot »junak«, ki ima velike zasluže za zavezniško zmago. Njun nastop je v dvorani vzbudil veliko zgražanje in razburjenje. Tudi predsednik vojaškega senata in javni tožilec sta morala oba branilca često opozoriti, naj ne začnejata razpravljati o stvarih, ki so že potrjene z raznimi dokumenti in samim priznanjem Draže Mihailovića. Poslušalci so se v dvorani s težavo premagovali, da so ostali mirni. Svojemuo ogorčenju nad takim načinom obrambe pa so dali duška potem med odmorom, ko so si med seboj pripovedovali dejstva o Mihailovićevem narodnem izdajstvu in vojnih zločinih, ki so znana že slehernemu otroku.

Po četrtremu odmoru je predsednik vojaškega senata objavil, da je sodišče na predlog obrambe sklenilo odbiti predlog branilcev Draže Mihailovića, naj se k zaslišanju pokliče kot priče pet Američanov. Svoj sklep je sodišče utemeljilo: »Zaključek o tem, ali je obtoženi Mihailović sodeloval z okupatorjem ali ne, zavisi od dolgega niza dejstev, ki se ugotavljajo na tem procesu. Zaradi tega se navedene priče

ne opirajo na konkretna dejstva, ampak samo na zaključek, katerega je treba iz teh dejstev šele ugotoviti.

Ugotovljeno je, da so se zavezniški avijatičarji in padalci pojavili nad ozemljem Jugoslavije v pomladi in poletju 1944. Če pa so se predlagane priče spustile taktar na ozemlje Jugoslavije, ne morejo pričati o okolnostih, ki so jih mogle spoznati v zelo kratkem času svojega bivanja, Mihailović pa je obtožen, da je sodeloval z okupatorjem ves čas od začetka, to je od leta 1941. dalje.

Za dokaz o sodelovanju obtoženega Mihailovića z okupatorjem je predlagano veliko število dokumentov in prič iz naše domovine. Zaradi tega ni nikakor potrebno, da bi dobivali dokaze iz inozemstva.«

Branilec je nasprotoval temu sklepu. Predsednik sodišča pa ga je opozoril, da v Jugoslaviji ni višjega sodišča, ki bi moglo rešiti njegov priziv.

Zatem je dobil besedo javni tožilec, ki je z ozirom na predrzen nastop obrambe obtožencu stavil več vpra-

šanj, ki so bila v dosedanjem zaslišanju razjasnjena že s samim obtoženecem priznanjem. Obtoženi Mihailović je tudi sedaj vsa ta dejstva direktno ali indirektno priznal. Na nekatera vprašanja, kot n. pr. zakaj se je boril proti NOV, pa sploh ni hotel odgovoriti.

Ker se je branilec Djonović spet vmešal z vprašanji obtožencu, ali se je sploh boril proti NOV kot vojski, ki se je borila proti Nemcem, ga je javni tožilec z vso odločnostjo zavrnil, da so takšna vprašanja neprimerna. Predsednik senata se je nato obrnil k obtoženemu Mihailoviću in ga odločno vprašal: »Ali ste se borili proti Narodno osvobodilni vojski, ki je bila nosilec borbe proti okupatorju? Ali ste se borili proti narodnoosvobodilnemu gibanju, ki je bilo nosilec borbe proti okupatorju v Jugoslaviji?«

Obtoženi Mihailović je nekaj časa pomisljal in nato tiho dejal: »Boril sem se.«

Današnje zaslišanje je bilo zaključeno ob 15.30 in se bo nadaljevalo v nedeljo ob 8. uri zjutraj.

Nadaljevanje zasliševanja

Draža, Nemci in ameriški polkovnik Mac Down na skupnem sestanku

Predsednik: Kdo je prisostvoval vašemu sestanku s Sterkerjem?

V začetku septembra — izjavlja obtoženeec — je prišel Milan Acimović iz Beograda ter se mi javil in rekel, da Neubacher želi, da bi prišlo do sestanka z ameriškim predstavnikom.

S katerim predstavnikom? — vpraša predsednik

Obtoženeec: S predstavnikom Amerike. Predsednik: Kako mu je bilo ime?

Obtoženeec: Polkovnik Mac Down. Privedel sem Acimovića k polkovniku Mac Downu. Razložil mu je, da bi Neubacher želel priti na sestanek. Polkovnik Mac Down mu je rekel, da sprejema sestanek. Malo časa nato, ko je bila dana odobritev za Neubacherjev prihod, je prišel na sestanek Sterker, katerega je vodil Acimović. Na tem sestanku smo bili sami, in sicer polkovnik Mac Down, Sterker in jaz.

O čem ste se razgovarjali?

Predmet razgovora sem podal že v sami izpovedbi. Sterker je najprej opravičil Neubacherja, da je moral nujno na pot. Njegova težnja je bila, da se želi Nemčija pogajati z zapadnimi zavezniki. Sestanek je trajal trideset ur.

Ali ste bili osebno na sestanku z Neubacherjem v vasi Roszi avgusta 1. 1944?

Ne bi ga mogel sprejeti brez polkovnika Mac Downa, ki je bil pri meni. Polkovnik Mac Down se je veselil, ker je prišel Neubacher in osebno nimam nobenega razloga, da bi se kakor koli izjavil proti temu sestanku.

Na ponovna vprašanja predsednika in njegove zahteve, da naj se obtoženeec spomni, odgovarja isti, da ni prišlo do tega sestanka.

Predsednik je nato prečitil izpovedbo policijskega pisarja Vladimirja Jovanovića o sestanku v okolici čaganjske šole, za katero pravi obtoženeec, da dobro ve, kje je. Jovanović je izjavil: Ta sestanek se je vršil v avgustu leta 1944. podrobno ne morem navesti. Tik pred sestankom sem dobil pismo od komandanta Rakovića, v katerem mi ukazuje, da naj takoj odidem do križišča, od koder gre cesta v Tribušane in da naj počakam pri Musevi gostilni avtomobil, s katerim se bo pripeljal iz Beograda Acimović. Po prihodu jih naj v mraku vodim po Prijevorski cesti in jih dovedem do čaganjske šole, kjer jih bodo čakali. Stori sem, kakor je bilo rečeno v pismu in čakal na razpotju, kamor sta prispela pred sončnim zahodom dva avtomobila. V prvem avtomobilu je sedel Acimović

z nekim človekom, ki ga takrat nisem spoznal, pozneje pa sem zvedel, da je to Neubacher. V drugem avtomobilu pa je bil Sterker, katerega sem pa že poznal in v katerega družbi je bil nek drugi meni neznani človek. Vsi, tudi sofer, so bili v civilnih oblekah. Sporočil sem Acimoviću vse, kar mi je naročil Raković, nakar smo se odpeljali do čaganjske šole. Tu nas je zadržal nek Rakovičev vojak. Stopili smo iz avtomobila, nato pa odšli s tem vojakom preko neke rečice, kjer nam je prišel nasproti Raković in nas odvedel dalje.

Šli smo še 1 km do neke livade, kjer smo se ustavili. Tu smo srečali Dražo Mihailovića in polkovnika Baletića. Pozdravili smo se in si segli v roke, jaz pa sem se oddaljil za nekaj metrov. Draža, Baletić, Acimović, Neubacher, Sterker in Raković so se pričeli razgovarjati. Potem so rekli Rakoviću, Sterkerju in meni, naj se umakemo, kar smo tudi storili. Ostali so Draža, Baletić, Neubacher in Acimović. Po krajšem času sem opazil, da gredo trije možiki k skupini, kjer je bil Draža. Bila je mesečina. Eden izmed njih je obstal, druga dva pa sta pristopila k skupini, kjer sta bila Draža in Neubacher. Ta dva sta bila Američana, in sicer polkovnik Mac Down in njegov spremljevalec kapetan Lalič. Takoj nato, ko sta pristopila ta dva Američana, je prišel iz skupine nekdo k nam. To je bil kapetan Lalič, medtem pa so se drugi razgovarjali z Dražo, Neubacherjem in drugimi. Kapetan Lalič se je pričel razgovarjati z Rakovičem in Sterkerjem. Od Rakovića sem v avtomobilu zvedel, da je Mac Down tisti, ki je prišel na razgovor in ostal z njimi. Razgovarjali so se nekaj več kakor eno uro, nakar so se razšli, in sicer Draža, Baletić, Mac Down in Lalič v eni skupini, v drugi skupini pa smo bili Raković in ostali.

Drugi dan sem vprašal Rakovića, kaj se dogaja, nakar mi je ta v bližini hiše Miloške Vušičević v Prijedoru rekel, da gre vse dobro, da se je Mac Down razgovarjal z Neubacherjem in zahteval, naj Nemci evakuirajo teritorij in nas oborožijo. Vendar pa je Neubacher odgovoril, da sam ne more tega izvršiti, da pa bo poročal o stvari Hitlerju, nato pa bo podal poročilo.

Obtoženeec je na ta dejstva, navedena v pismu Jovanovića, trdil, češ da niso resnična.

Sodelavci iz leta 1941, četniki in Nemci na skupnem begu pred Narodno osvobodilno vojsko

Po odmoru prične predsednik z izpraševanjem glede umika četniških sil po

ofenzivi narodno osvobodilne vojske v Srbiji septembra leta 1944.

Obtoženi je bil taktar v okolici Pranjana.

Ena smer partizanskega napredovanja je bila proti Jelovi gori. Na tem sektorju je stal Račić s skupino napadalnih korpusov. Na Jelovi gori je doživel Račić hud poraz. Istočasno so morali odrediti vzhodni Srbiji in v oblasti okoli Lepigrada četniški borbeni oddelki odstopiti. V takem položaju je sklenil obtoženeec, da se preko Ravne gore umakne na področje Struganika. Ker pa se je položaj hitro spremenil, je ukazal umik v smeri Draginja, severno od Kosjerice. Ko je prispel obtoženeec v Mačvo, ga je Račić obvestil, da se ne more več držati. V odgovor na to mu je Mihailović izdal ukaz, naj prekorači takoj reko Drino.

Predsednik: Kam ste se umaknili z vašimi oddelki?

Obtoženeec: Rekel sem, da sem prekoračil reko Drino.

Ali vam je bilo taktar jasno, da je Nemčija pred kapitulacijo?

Absolutno.

Ali ste izdali ukaz za splošni napad na Nemce?

S četami, katere sem imel na razpolago, je bilo to nemogoče.

To pa je vendarle bil ugodni trenutek, pripominja tožilec.

To je lahko reči, se zagovarja obtoženeec, vendar pa je treba položaj razumeti.

Rekli ste med razpravo, pravi predsednik, da bo ugodni trenutek taktar, kadar se bodo pričeli Nemci umikati iz našega ozemlja. Vi pa ste se z njimi umikali in četniške jedinice so vodile borbo s partizani. Ali so šli s temi četami, ki jim je poveljeval general Trifunović, skozi Sandžak tudi Nedičevci in Ljotičevci?

Vsi Nedičevci, toda niti ena skupina Ljotičevcev.

Ali je bila pri umikanju straža pod vašo komando?

Ne v celoti...

Na vprašanje, kdo vse se je upiral prodiranju narodno osvobodilne vojske v Srbiji v septembru leta 1944, odgovarja obtoženeec: Jaz sem se upiral.

In kdo še?

Ne verjamem, da so se upirali tudi Nemci. Oni so zasedli in držali glavne linije, ki so jih zavarovali.

Ali to ni upiranje? Vprašam vas samo formalno, sicer pa je popolnoma znano.

O tem se ve več, kakor pa lahko jaz o tem povem.

Nemogoče je, da vam to ni bilo znano, pripominja predsednik. Bili ste v stalni zvezi z Račićem, katerega sta potolkli I. in VI. proletarska divizija kljub njegovemu obupnemu odporu. Ta Račić je izdal navodilo, še preden so odšle jedinice narodnoosvobodilne vojske iz Zlatibora, v katerem je rečeno: Komunistične sile so predrle v oblast Užice. Proti tem silam se borijo v blokiranih Užicah 1 bataljon Nemcev, 1 bataljon dobrovoljcev in 1 bataljon SDS.

Mogoče, pravi obtoženeec.

To je dejstvo, nadaljuje predsednik. 4. septembra sta krenila 2 nemška bataljona iz Čačka v smeri Požege na Jelovo goro. Dejstvo je, da so nastopili v septembru leta 1944 proti silam narodnoosvobodilne vojske Nemci in četniki skupno.

Kljub temu pa smatra obtoženeec, da to ni sodelovanje, ampak, kakor pravi, »obramba terena.«

Ali je za vas važnejše, da ste se toliko s partizani, kakor pa da ste s skupnimi silami udarili na Nemce?

Nato postavlja predsednik obtožencu vrsto vprašanj v zvezi z razporedom četniških sil ob priliki prodiranja narodnoosvobodilne vojske v Srbiji in vpraša obtožence, če je sprejel Steva Radovanovića, komandanta SDS.

Predsednik: Ali ste formalni iz njegovih edinic kak nov korpus?

Obtoženeec: To je storil šele Trifunović v Sandžaku.

S pomočjo Acimovića je prišlo do ponovnega sestanka s Sterkerjem

Na vprašanje predsednika, če je imel obtoženeec pri umikanju iz Bosne kak sestanek s Sterkerjem in Acimovićem, obtoženeec odgovarja: Sestali smo se v vasi Draginju v drugi polovici meseca septembra. Nadalje pravi, da je imel drugi sestanek v oblasti Srednjega in da je prišlo do sestanka po zaslugi Borote. Na vprašanje tožilca, kdo je ta Borota in če je Borota prihajal k Leru, odgovorja obtoženeec, da ne ve. Na predsednikovo vprašanje, če ga je obvestila o sestanku beogradska radijska postaja, odgovarja obtoženeec, da je to bilo mogoče, ker je bila z njimi v zvezi. Pravi, da je imel dve radio postaji v Beogradu. Tožilec vpraša, če je bila ena od njih pri specialni policiji, nakar odgovarja obtoženeec, da ne ve. Sterker je prišel iz Sarajeva in sicer v imenu nemške komande v Zagrebu. Sterker je na tem sestanku zvedel stvari, ki so ga iznenadile. Baeović je, kakor pravi on, izkoristil njegove podpise in predlagal Nemcem, da se stavi četniška organizacija v službo Nemcem.

Nato vpraša predsednik: Ali je skupna borba četnikov in Nemcev proti partizanom sodelovanje?

Obtoženeec se izmika in pravi, da se je moral braniti.

Nato vpraša predsednik obtožence, kdaj je prišlo do drugega sestanka s Sterkerjem.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Nadaljevanje s 1. strani.

v nekaterih drugih okrajih, razmeroma malo.

Gre pa za drug, že naznačen, pa pogostejši pojav, da se namreč kredita tudi tam, kjer je bil deljen po potrebi, niso mogli poslužiti vedno tisti, ki so ga najbolj potrebni, tako n. pr. ljudje, ki so v narodno osvobodilni borbi največ žrtvovali, ker često ni bilo nikogar, ki bi mobiliziral ljudstvo za skupno delo in pomoč zlasti onim, ki nimajo lastne delovne sile, ki ne morejo dobiti zidarija itd.

In tako so primeri, da partizanske družine, ki imajo sinove in hčere v vojski ali na drugih delih ali pa kake partizanske odvoje niso izbrale kredita in pričele obnavljati, ker ne vedo kako in kaj bi, ker si ne vedo pomagati, ker zidarija morda ne morejo dobiti, ker mu ne morejo dati hrane itd. V vasi Raonik na Notranjskem je n. pr. očitno, da obnavlja le en del vasi, drugi pa ne. Ne obnavlja ravnost tisti, katerim bi moralo posojilo največ pomagati, to je partizanske družine, ki so ali izgubile može in sinove v borbi, ali pa se jim nahajajo še v vojski in na drugih delih.

Kje je temu vzrok? Vzrok je predosem v nepravilnem odnosu OF in ljudskega odbora do obnove, ker vidita v obnovi zgolj tehnično, ne pa izredno važnega političnega vprašanja.

Omenjani in slični primeri dokazujejo, da ne more biti uspešnega dela brez najresnejšega sodelovanja OF in ljudskih odborov pri obnovi. Naš politični aktiv in naši ljudski odbori morajo biti nosilec obnove, nosilec obnovitvene zadruge, kajti edino naš politični aktiv lahko uspešno organizira in mobilizira množice za skupno delo in

medsebojno pomoč. Brez skupnega nadržnega dela, brez mobilizacije vseh prizadetih in neprizadetih ni namreč mogoče doseči niti gospodarskega efekta — vsaj štirikratne vrednosti vloženega denarja — niti ne bi bilo s kreditom v mnogih primerih pomagano onim, katerim je predosem namenjen.

Treba se je zavedati, da je obnovitveni kredit namenjen predosem najbolj poškodovanim krajem, zlasti partizanskim ljudem, ki so najbolj prizadeti in obubožani zaradi fašističnega pustošenja. Zato je potrebno, da naši OF in ljudski odbori budno pazijo, da bo razdeljen ves kredit po potrebi in ne po jamstvom, na drugi strani pa, da posvetijo svojo skrb partizanskim družinam in partizanskim vdovam, vsem tistim, ki zaradi bede in pomanjkanja delovne sile kredita ne morejo ekonomično izrabiti. Od vzgojnega dela aktivistov, od njihove prepričljivosti je odvisno, v koliko večje bo medsebojno sodelovanje, v koliko bolj se bodo čutili prizadeti in neprizadeti dolžne storiti vse, da v skupnih naporih in s skupnim delom čimprej popravijo in pozidajo domove onim, ki so največ izgubili in žrtvovali.

Primeri mnogih dobrih obnovitvenih združenj kažejo, kaj vse je moči doseči z vztrajnim vzgojno-političnim delom, z doseganjem zadržne zavesti, z mobilizacijo vseh mož, žena in mladine, prizadetih in v vojni neprizadetih. Naš politični aktiv na vasi mora videti v obnovi svojo osnovno politično nalogo in s podvojeno silo vzgajati v ljudeh zavest skupnosti, zavest pravih združnikov, tako da se bo vse ljudstvo izreklo, da ni preden kredita oni, ki svojemu sosedu, ki najbolj potrebim ljudem v vasi, ni pripravljen pomagati.

Vsega ni pozabil

Risba Nikolaja Pirnata.

Po vzgladu svojih nürnerskih komplicov je tudi Draža izgubil spomin. Vendar se je spomnil skoraj vseh svojih komandantov, ki so sodelovali z okupatorjem...

Drž. tožilec: »Ali je ta sodeloval z okupatorjem?«

Mihailović: »Ne spominjam se ga dobro... ovaj... toda ta ni sodeloval! Ta že nikoli!«

Pod težo dokazov Mihailović priznava, da so vsi njegovi komandanti in on sam sodelovali z okupatorjem

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Obtoženec pove, da je bil drugi sestanek na Vučjaku aprila ali ob koncu marca leta 1945. Sestanku je prisostvoval tudi Acimović. Löhr je prinesel ponudbo, katero naj bi obtoženec sprejel in sporočil zaveznikom. V tem poročilu pravi Löhr, da se stavlja v njihovo zavezanstvo in da je pripravljen odepiti s svojimi četami Avstrijo. Obtoženec priznava, da je to brzojavko sam šifriral in odposlal.

Mihailovičeve zveze z gestapom

Na vprašanje predsednika, če je imel zvezo z agentom gestapa voditeljem teroristične skupine Gasparovičem, odgovori obtoženec pritrdilno. Pove tudi podrobnosti in izjavlja, da se je Gasparevič pojavil v oblasti Sarajeva s 50 do 60 ljudmi. Gasparevič je prišel k polkovniku Pavloviču. Draža misli, da ga je povezal z Gasparevičem Acimović. Ko prečita predsednik izpovedbo, ki jo je dal pri razpravi in v kateri je rečeno, da ga je povezal z Gasparevičem Borota, ozioroma, da ga je Borota z brzojavko obvestil o prihodu Gasparoviča in njegove skupine iz Avstrije, obtoženec prizna, da je to točno. Na vprašanje, zakaj so prišli vojniki Gasparovičeve skupine v angleških uniformah in ne v nemških obtoženec odgovarja, da so bili tako lepše sprejeti na poti skozi Srbijo.

Predsednik: Ali se je hotela Gasparevičeva skupina pokazati pred narodom kot Angleži in ali je bilo to po navodilih Angležev ali Nemcev? — Obtoženec odgovarja, da bi verjetno obstojale take možnosti.

Dovoljenje za prehod skozi Srbijo so dobili gestapovski agenti od Drag. Topaloviča

Na vprašanje predsednika, kdo je dal Gaspareviču dovoljenje za prehod skozi Srbijo, je obtoženec odgovoril, da ga je izdal komandant Dragoslav Topalovič, ki je bil pod njegovo komando.

Tožilec: Ali ste izdali ukaz, da se ti ljudje prepeljejo v Srbijo? — Obtoženec: Da. Toda takoj se prične izmotavati in pristavlja, da je izdal tudi ukaz, da naj ubijejo Gasparoviča.

Predsednik: Ali ste izdali kaka navodila za delovanje te skupine? — Obtoženec odgovarja, da je izdal tak ukaz kapetanu Topaloviču, ki ga je izvršil. V ukazih je rečeno, naj gre Topalovič na svoj teren v kačerski okraj. Skupina naj bi delovala na istem terenu.

Komandos — vršilci najgobnejših zločinov

Predsednik: Ali ste imeli komandose? — Obtoženec: Imeli smo jih. Na vprašanje kje je bila šola za komandose, odgovarja obtoženec, da je bila ena v Srednjem, druga pa v Modriču. Na čelu komandosov je bil polkovnik Pavlovič. Komandos so se šolali za diverzantske akcije na terenu. Glavni namen pa je bil priprava četniškega povratka v Srbijo.

Tožilec: Ali so imeli ukaz, da režejo glave odbornikom ljudskih odborov? — Obtoženec odgovarja, da on ni izdal takega ukaza. Gasparovičeva skupina je imela nalogo, da s pomočjo Topaloviča izvaja diverzantske akcije, sabotažna dela in atentate. BREZ NAREDB TOPALOVICA GASPAROVIČ NI MOGEL IZVESTI NOBENE AKCIJE.

Predsednik: Pod čigavo komando je bil Topalovič? — Obtoženec: Pod komando komandosov.

Predsednik: Kdo je bil komandant komandosov? — Obtoženec: Polkovnik Pavlovič. Predsednik: Kdo pa je bil Pavlovičev komandant? — Obtoženec: Jaz.

Maček in zagrebški nadškof Štepinac - velika nada propadajočega Mihailoviča

Po vrsti vprašanj glede sodelovanja njegovih komandantov z okupatorjem je predsednik vprašal obtoženca, kdo je Ranko Brašić. Draža je odgovoril, da se je nabajal v službi generala Trifunovića in da je bil odvetnik v Beogradu.

Predsednik: Zakaj ste poslali Brašića v Zagreb? — Obtoženec odgovarja, da je to zahteval Trifunović, češ da nima dovolj zvez z Mačkom. Po nujenju Trifunovića je bilo treba s tankajsnimi prijatelji obnoviti zveze, ki jih je izgubil po prihodu v Bosno.

Predsednik: Za katere prijatelje gre? — Obtoženec: Za prištaše Mačka, konkretno za inž. Košutića.

Predsednik vpraša, če je v marcu ali aprilu leta 1945 naročil Brašiću, ki je bil poslan v Zagreb, da vzpostavi zveze s Paveličem in Štepincom.

Obtoženec: Nikoli. Predsednik mu pokaže pismo, ki je bilo poslano Štepincu, in njegov podpis na njem. Ali je to vaš podpis? vpraša predsednik.

Obtoženec: Podpis je moj, pismo pa ne. (Smeh v dvorani.)

Predsednik: Imam tu še eno pismo. Vsebinsko: Vrhovna komanda, 15. aprila leta 1945. Njegovi prevzvišenosti dr. Alojziju Štepincu, nadškofu zagrebškemu in hrvatskemu metropoliu v Zagrebu. Prevzvišenosti Komunistični val, ki je preplaval Srbijo, že nekaj časa preti tudi pokrajnam, kjer prebiva hrvatski narod. Ta val se vse bolj širi in zadnje dni grozi tudi tem krajem, da jih preplavi, kakor se je to zgodilo v preteklem letu v

Srbiji. Pri prvi avdijenci, ki ste jo naklonili prinašalcu tega pisma, je imel ta priliko, da obvesti vašo prevzvišenost o vseh nesrečah in trpljenju, ki ga je komunizem povzročil med srbskim narodom v teku zadnjih mesecev. Ker občutim v teh časih potrebo, da opozorim poleg drugih tudi vašo prevzvišenost kot duhovnega voditelja hrvatskega naroda na vse strahote eventualnega komunističnega osvajanja hrvatskega ozemlja, mi je v čast, da priložim vaši prevzvišenosti spomenico, kjer je obrazloženo moje mnenje o doseganji vojni in političnih dogodkih. Prinašalec tega pisma bo vaši prevzvišenosti na razpolago za eventualna nadaljnja obvestila. Ne glede na vse momente in okoliščine, ki so nas, oziroma ki bi nas še mogle razdvajati, smatram za svojo dolžnost, da zaprosim tudi vašo prevzvišenost, da vložiti ves svoj vpliv in vse svoje napore v svrhu aktivizacije vseh nacionalnih sil hrvatskega naroda v borbi proti boljševikom.

PETI DAN RAZPRAVE PROTI DRAŽI MIHAILOVIČU

Beograd, 15. junija. Včeraj ob 7.30 se je nadaljevala razprava proti Draži Mihailoviču. Ko so vstopili sodniki, je publika vstala in jih pozdravila s ploskanjem. Nato je dal predsednik besedo tožilcu, ki je zadal obtoženi Mihailoviču vrsto vprašanj v zvezi z izpraševanjem, ki je bilo včeraj končano.

Tožilec: Obtoženi Mihailovič, vi ste včeraj naštevati vaše komandante, ki so sodelovali z okupatorjem in ste navedli gotovo število vaših komandantov, za katere ste trdili, da niso sodelovali z okupatorjem. Moram vas opozoriti na nekatere brzojavke iz preiskovalnega materiala. Rekli ste za vašega komandanta Radoviča, da ni sodeloval z okupatorjem. Kakšen je bil njegov psevdonim? — Obtoženi: Kondor.

Tožilec: Dobro. Pod številko 11.014 vam piše: V Užicu se vršijo že dve noči aretacije komunistov. Obveščen sem, da je bilo nekaj komunistov v noči od 21. do 22. ustrelenih. Ali ste prečitali svojočasno t. brzojavko? — Obtoženec: Nisem je prečital, toda vidim, da je Kondor sodeloval z okupatorjem.

Tožilec: Ali je vaš komandant Radović sodeloval z okupatorjem? — Obtoženec: Mislim, da sem rekel, da je sodeloval.

Tožilec: Kaj pa Radmilo Grgić, ali je sodeloval z okupatorjem? — Obtoženec: Še preveč. (Smeh v dvorani.)

Tožilec: Dobro. Ali je bil Sava Vukadinović vaš delegat v Črni gori? — Obtoženec: Da.

Tožilec: Vidite, tukaj imam njegovo brzojavko, v kateri vam piše: Za uboj Baje in Blaže sem zahteval od naših ljudi v Podgorici, da intervirajo pri Nemcih, da se strelja nad 300 komunistov.

Obtoženec: To mi ni znano. — Tožilec: Vidite, Sava Vukadinović zahteva od Nemcev, da izvršijo represalije zaradi uboja Blaže in Baje. Ali sta Blaže in Baje sodelovala z okupatorjem? — Obtoženec: Sta.

Tožilec: Torej sta izdajalca? — Obtoženec: Rekel sem, da sta sodelovala.

Tožilec: Ali vam je težko reči, da sta izdajalca? — Obtoženec: To mi ni potrebno izjaviti.

Tožilec: Partizani so torej ubijali izdajalce, on pa je zahteval, da se za to strelja 300 komunistov.

— Kako pa Ostojić, ali je sodeloval z okupatorjem? nadaljuje tožilec. — Da. — In Lalatović? — Da. — Kaj je bil Ostojić v vaši vrhovni komandi? — Načelnik operativnega oddelka, obveščevalnega oddelka in organizacijskega oddelka.

— Lalatović? — Zavezni šef, po Ostojiću pa je sprejel njegovo mesto.

Nasvet generala Matersona

Nadaljnje zaslivanje se nanaša na vprašanje glede odhoda angleške misije iz obtoženčevega štaba. Z istim letalom, s katerim sta major Bačević in Lukačević prišla iz Londona, oziroma Kaira, je odpovala tudi britanska vojaška misija. — Tožilec Minić pokaže obtoženca sporočilo generala Matersona ter vpraša: — Kaj je bila vsebinska sporočila iz inozemstva? Ne vztrajam na podrobnostih, gre samo za bistvo stvari. — Lukačević je šel v London, Bačević pa je bil samo v Kairu. Lukačević se je razgovarjal z vsemi važnimi osebnostmi v Londonu. — A Bačević? — Bačević je govoril z generalom Matersonom — izjavlja obtoženec, General Materson mu je rekel, da je treba komuniste uničiti, češ da se bo v tem primeru stanje pri nas takoj izpremenilo v našo korist.

— Ali se naslednji stavek tega pisma nanaša na to sporočilo? Prečital vam ga bom. To je važen in zanimiv podatek. V pismu je rečeno: »Dragi vojvoda! Pomembni in zelo važni angleški funkcionarji so nam sporočili, da naj čimprej likvidiramo komuniste. Kakor hitro bodo komunisti likvidirani, bo nastalo drugo stanje...«

Obtoženec na to odgovarja: — To, kar sem malo prej rekel, se nanaša na moj spomin, in to, kar sem slišal

Ko vam pošiljam to prošnjo, želim in verujem, da bo šla vaša prevzvišenost po stopinjah vaših velikih prednikov in da bo izpolnila vse dolžnosti in naloge, ki prihajajo pred vas v današnjih težkih časih, kajti od vašega pravilnega razumevanja teh dolžnosti in nalog je odvisno tudi mesto, ki vam ga bo odkazala zgodovina hrvatskega naroda. V tem prepričanju in nadi priporočam vaši blagonaklonjeni pozornosti prinašalca tega pisma in prosim vašo prevzvišenost, da sprejme tudi pri tej priliki izraze mojega posebnega spoštovanja.

Armijski general Draža Mihailović s. r.

Ali je to vaše pismo? — Obtoženec: Moje pismo to ni.

Predsednik: Ali je to vaš podpis? — Obtoženec: Podpis je moj. Mislim, da sta mi bili obe pismi podtaknjeni v ugodnem trenutku.

iz dokumenta, je menda ono, kot je takrat bilo.

— Ali ste imeli po odhodu britanske misije kake zveze z inozemstvom? — Radijska zveza je funkcionirala do konca.

— In kakšno vsebino je imela ta zveza? — Mi smo oddajali material in oni so ga sprejemali. Pozneje so se vsak dan javljali. Nato je prišel Djordje Musulin, ameriški poročnik, Srb po rodu. Ob koncu julija je prispel tudi polkovnik Mac Dowl.

— Kaj vam je rekel Mac Dowl v razgovoru ob prvem srečanju? — vpraša dalje tožilec. — Polkovnik Mac Dowl je rekel: »Sedanjost imate težko, toda bodočnost je vaša.«

Nato obtoženec pripoveduje, da mu je polkovnik Mac Dowl rekel, da bi morali Angloameričani priti v Jugoslavijo z dveh strani, po eni strani iz Grčije, po drugi strani pa preko Slovenije. Polkovnik je prisostvoval tudi četniškim zborovanjem v Bosni, kjer so — kot pravi — »dvigali moralo.«

— Ali vam je Mac Dowl dejal — vpraša tožilec — da bo podpiral izključno vas? — Prečital vam bom nek odloemek, vi pa povejte, če je to točno: »Na zborovanjih je govoril izključno to, da Amerika podpira samo mene in moje gibanje v Jugoslaviji.« — Da, točno je.

Obtoženec je priznal, da je za zdaj njeza ohranil stike z emigrantsko vlado, ter direktive, ki jih je dobival preko angleške službe, miso bile v nasprotju z onimi, ki jih je dobival preko tajnih postaj.

Živko Topalovič, dr. Milan Gavrilović, Slobod. Jovanović in drugi stebri Mihailovičeve izdajalske politike v inozemstvu

— Katere osebnosti v emigraciji so bili stebri vaše politike? Kdo vam je največ pomagal? — Mislim, da dr. Milan Gavrilović in Živko Topalovič.

— On je pozneje odšel, kdo pa preprež? — Fotić in Slobodan Jovanović. — Kaj pa Radoje Knežević? — Da. Tudi Radoje Knežević in Zivan Knežević.

— Kako ste mislili o dr. Ninčeviću? — O njegovem delu nisem imel nobenih obvestil.

— Kaj pa Peter Živković? — Tudi on je pomagal.

— Ali ste smatrali te ljudi kot vaše najvažnejše opore v inozemstvu? — Tako je — potrjuje obtoženec. — Kaj pa dr. Purića? — Tudi dr. Purića.

Ko je obtoženec v juniju 1942 postal načelnik štaba vrhovne komande, je dobival s strani emigrantske vlade sporočila, da naj čaka nemške kapitulacije ali izkrcanja zaveznikov. Vlada je — kot priznava obtoženec — morala zvedeti, če že ne od njega, pa preko angleške službe, da njegovi komandanti v Črni gori in Dalmaciji sodelujejo z okupatorjem.

Junija 1943 je obtoženec vzpostavil direktno zvezo s Fotićem, ki je bil njegova opora v ZDA. Fotić je pošiljal propagandni material in poročila preko neke ameriške postaje, ki jo je kontroliral ameriški generalni štab. Propagandni material je urejal Centralni nacionalni komite, končno redakcijo pa je opravljala sekretar komiteta dr. Djurović.

Na tožilevo vprašanje, ali je general Armstrong delal na tem, da pride do sporazuma med njim in partizani, je obtoženec odgovoril pritrdilno. — »23. decembra sem mu poslal pismo in ga prošil za posredovanje britanske vlade, da pride nekje v Sandžaku do sestanka med menoj in predstavniki partizanov. Tretjega januarja sem dobil odgovor, da britanska vlada ne želi posredovati.«

Obtoženec smatra, da je bilo treba to odklonitev tolmačiti tako, da se je treba še bolj tožiti.

Centralni nacionalni komitet — politično vodstvo izdajalske četniške pokreta

Nato prehaja tožilec k zaslivanju glede osnovanja Centralnega nacionalnega komiteta. Komitet je bil ustanovljen leta 1941 po prihodu Dragiša Vasića v štab obtoženca. Dragiša Vasić se je najbolj opiral na odvetnika dr. Vujanca v

S PROCESA PROTI IZDAJALCU DRAŽI MIHAILOVIČU

Inozemski novinarji na procesu. V prvih vrstah sedita sovjetski novinar Morozov in Poletajev, dopisnika Tassa, za njima pa sede Gu-Ci-Bau, kitajska dopisnica »Schanghai Times-a« in ostali novinarji

Pogled na zunanost poslopja, v katerem se vrši proces

Beogradu. Vujančevi sorodniki so bili Vlasta Petković, Nikola Stojanović, Slijepčević in prof. Stranjaković. Leta 1942 sta prišla v štab tudi dr. Moljević in dr. Zujović. Za vojaška vprašanja se je predvsem zanimal Vasić, medtem ko se je dr. Moljević ukvarjal z vprašanji Bosne ter Bosanske Krajine. Vasić, Moljević in Zujović so predstavljali Izvršni odbor Nacionalnega komiteta. Med Centralnim komitetom kot vrhovnim političnim forumom in vrhovno komando kot vrhovnim vojaškim forumom je obstajalo tesno sodelovanje. Glavno linijo v odnosih do partizanskega gibanja je dajal Vasić. Vasić, Moljević obtoženec in drugi so vedeli, da komandanti sodelujejo z okupatorjem.

Četniški komandanti so dajali svoje ljudi za gradnjo nemških komunikacij

Nato je tožilec zastavil obtoženca vrsto vprašanj v zvezi s sodelovanjem četniških komandantov z okupatorjem.

Tožilec: Glejte, zopet nov dokument. To je priloga šte. 275 komandanta brigade okraja azbunovškega — se spominjate nanj? — Obtoženec: Spominjam se.

Tožilec: Poslal vam je pismo, v katerem vam poroča, da vas nemško poveljstvo v Šabcu prosi, da dovolite popravilo cest v Krupanju. V zvezi s tem vam poroča, da je zapovedal komandantoma radjevškega in azbukovškega okraja, da dovolita popravilo navedene ceste in da dasta na razpolago potrebno delovno silo. Pismo je zaključeno s pečatom poveljstva in s podpisom komandanta.

Po čitanju tega pisma je tožilec vstal s svojega mesta, se približal obtoženca in mu pokazal dokument, na katerem je bil Mihailovičev podpis. — Ali je to vaš podpis? — Obtoženec: Ne, to je falsifikat.

Tožilec: Dobro. Prečital vam bom neko pismo Pavla Djurišića, nakar mi boste odgovorili na vprašanje, ki vam ga bom zastavil. Djurišić vam pošilja svoj govor, ki ga je imel v Kolašinu, ko je sprejel italijanskega guvernerja Pircia Biorlija. (Tožilec čita tekst govora Pavla Djurišića.)

»... V tem času je prišlo prebivalstvo Črne gore v težak položaj. Naša sreča je, da je prišel med nas veliki prijatelj srbskega naroda, nosilec belega orla z meči, njegova ekscelenca armijski general Pircio Biorli... Ekscelenca, za vzpostavitev reda in miru ste nagrajeni iz Rima in Berlina, hvaležen pa vam bo tudi srbski narod... V imenu vsega ljudstva in v imenu četnikov vam dajem častno besedo, da bo red in mir v Črni gori obstojal. Ne glede na to, kakšen bo konec vojne, je želja vsakega Srba, da konca pričaka v miru z zadnjim italijanskim vojakom... Ekscelenca, jaz vas z vsemi četniki pozdravljam in vam izrekam dobrodošlico.«

Tožilec: Ali ste svoj čas čitali ta govor? — Obtoženec: Ne verjamem.

Tožilec: Ali ste odobraval tako delo Djurišića? — Obtoženec: Se opravičuje s težkim položajem.

Tesne zveze med Mihailovičem in Mačkom

Nato je tožilec čital pismo Mladena Zujovića z dne 4. avgusta 1943, v katerem ga ta obvešča o položaju. V pismu je med ostalim rečeno: »Mačkovi so sklenili, da se bodo združili z nami,

Mislim, da je to povelje londonske vlade, v ostalem pa so mačkovi precej slabotni, ker jim je skoraj vse ušlo v partizane...« Ali se spominjate tega sodelovanja Zujovića z mačkovi? — Obtoženec: Spominjam se.

Tožilec čita nato Zujovićevo pismo, iz katerega je razvidno, da je bil v Splitu sestavljen nekak ožji odbor četniških sodelavcev. Glavni člani tega odbora so bili: Niko Bartulović, Zvonko Simonić, Mirko Stojanac, Vlado Matošić, Duša Ivanišević, Acim Cavlin, Jovo Margetić, Rok Sulić, Zvonko Mur, Velkoslav Laus in Ivo Čičin-Sajin, ki je bil finančni sekretar odbora je bil dr. Grisogno. Člji odbora je bil, da širi propagando, da podpira četnike in pomaga pri sestavi vojaških oddelkov v Dalmaciji. Obtoženemu so poznani vsi, kakor tudi to, da je Čičin-Sajin bil minister Puričeve vlade in da je v inozemstvu delal skupno z Zujovičem.

V nekem drugem pismu piše Zujović Mihailoviču, da je zahteval od Italijanov 20.000 pušk, s katerimi bo oborožil prebivalce Knina in nekaj četniških enot.

Nato so prešli na pisma, ki jih je obtoženec pisal svojim prijateljem v Zagreb.

Tožilec: Mene vaši včerajšnji odgovor ne more prepričati. Na pismu ekscelenci Paveliču je jasno razviden podpis.

Obtoženec se brani: Podpise sem dajal na prazno.

Tožilec: Navadno ste se podpisovali s cirilico, zakaj ste tukaj rabili latinično? Ali vas je Pavelič povabil, da pridete v Zagreb?

Po kratkem oklevanju obtoženec prizna, da je dal povelje, naj se vzpostavi zveza s Pasaričem Hodžo v Prijeplju, ki je bil usta in je imel zveze z vsemi muslimani v Sandžaku. Zvezo z mačkovi pa je vzdrževal s pomočjo polkovnika Bjelanića in Tadije Sondernayerja, ki ga je prej staval pod črko »Z«, češ da je sodeloval z Nemci.

Tožilec: Ali je bilo napačno, da je Sondernayer sodeloval z Nemci? — Obtoženec: Prepričan sem se, da ni.

Tožilec: Ko ste se torej prepričali o tem, je postal vaša zveza z Mačkom. Zanimivo je, da je Mihailovič staval pod črko »Z« ljudi, ki so sodelovali z Nemci, tistih pa, ki so se borili proti okupatorju, ni staval pod črko »Z«, ampak jim je enostavno dal sekati glave.

(Nadaljevanje sledi.)

Vrtnitev umetniške skupine Jugoslovanske armade v domovino

Umetniška skupina Jugoslovanske armade, ki jo sestavljajo pevski zbor primorskih Slovencev »Srečko Kosovel«, folklorna skupina »Lola Ribar«, skupina za stilizirane plesbe beogradskega baleta in skupina Makedoncev iz Lazarpolja, se bo po velikih uspehkih, ki jih je imela na gostovanjih po Franciji, Belgiji in Švici, vrnila v domovino. Danes popoldne ob 4.23 pripe skupina na glavni kolodvor v Ljubljano. Pred svojim razhodom bo umetniška skupina Jugoslovanske armade nastopila z istim sporedom, kot ga je imela v tujini, tudi v Ljubljani in Zagrebu.

Tovariš Edo Bregar-Don je izdelal tesnilo za parne cevi

Brez tesnilk bi morali marsikje kotle ustaviti

Konec aprila je skoraj vse jugoslovansko časopisje prineslo obširna poročila o uspehih tovariša Eda Bregarja-Don, ki je izdelavo klobučevine omogočil nadaljnje obratovanje naše papirne industrije. Minil je šele mesec dni, kar je bil proglaščen za udarnika, pa je že dosegel nov uspeh, izdelal je tesnila, brez katerih bi morali mnoge naše parne kotle ustaviti.

Edo Bregar — Don

Pred dnevi sem ga obiskal v tovarni celuloze v Goricanah, kjer opravlja poleg svojega dela na ministrstvu za industrijo službo delegata.

Peljal me je k velikemu parnemu kotlu. Pri parnem cevovodu, kjer se dve cevi stikata, mi je pokazal tesnilko in dejal: »Poglej, to smo pa že mi napravili. Vsako leto je treba pregledati parne kotle in jih očistiti, ker se v njih nabira kotlovec. Pri pregledu pa je treba dati med posamezne cevi tesnilko, tako da so cevovodi dobro zaprti, da ne more para uhajati iz cevi.«

Iz žepa je potegnil zavitek, v katerem je imel več nemških, svojih novih in že rabljenih tesnilk. Pokazal mi je staro tesnilko in dejal: »Vidiš, na stikih med cevmi se tesnilke kar zapečejo in tedaj pravilno vršijo svojo funkcijo.«

Vprašal sem ga, kako to, da se je lotil izdelave visokotlačnih azbestnih tesnilk, saj vendar to ne spada v njegovo stroko. Odgovoril je: »Po poklicu sem strojni tehnik, toda ker je bila potreba po tesnilih tako velika, sem sklenil, da moram ta problem prav tako rešiti, kot sem rešil vprašanje klobučevine, ki tudi ne spada v mojo stroko.«

Po obstoječih varnostnih predpisih je treba vsako leto parne kotle pregledati in namestiti nove tesnilke. Nemci so kotle in cevovode zanemarjali in tako ponekod tesnilke že več let niso bile izmenjane. Letos okrog novega leta pa so od vseh strani dan za dnem prihajale prošnje in zahteve po tesnilih, sicer bi morali mnogi parni kotli ustaviti.

Kemiki niso našli rešitve. Predlagali so, da je treba tesnila čim prej naročiti v inozemstvu, kajti pri nas jih niso nikoli delali in bi jih doma ne mogli izdelati. Zabolelo me je, da bi mi ne znali napraviti tega, kar so lahko izdelali v inozemstvu. Kot sem se zagrizel pred meseci v izdelavo klobučevine in v študij tekstilij, tako sem se sedaj lotil z vso vno študija tesnil.

Največje težave so bile v tem, da ni bilo mogoče nikjer dobiti kakršnega koli recepta, ker so inozemska podjetja svoje izkušnje skrivala. V raznih priročnikih in tehničnih knjigah inozemskih založb namreč previdno piše, da so v tesnilih poleg gume in azbesta uporabljene še neke prímese samo zato, da vplivajo na lepoto in barvo izdelka. To pa seveda ni res. Svoje izdelke so hoteli zaviti v tajnost, da bi jih sami proizvajali, da bi imeli čim večji trg.

Ko sem stvari v glavnem preštudiral, sem začel s poizkusi. Topil sem gumo z bencinom, pridal azbesta in druge prímese. Ko je bencin izhlapljal ter je ostala guma pomešana z azbestom, sem gmo to primerno stisnil in dobil prvo tesnilko. Najvažnejše pa je bilo najti isti odstotek gume, kot ga ima nemški klínkerit oziroma druga inozemska tesnila. V nekaj dneh sem tudi v tem uspel.

Svojo prvo tesnilko sem seveda takoj poizkusil. Po naključju se je prva tesnilka tako dobro obnesla kot nemška, ki sem jo istočasno preizkušal na parovodu, čeprav je bila v resnici njena kvaliteta za 50% slabša od nemške.

Nato sem napravil najmanj še sto poizkusov. Nekateri so uspeli, večkrat pa nisem uspel, ker nisem imel prave gume. Z vztrajnim delom smo pred štiri najstjimi dnevi svoje delo do potankosti spoznali in ga obvladali. Seveda izdelke nismo napredovali. V kratkem času smo v izdelavi tesnil dosegli to, za kar so Nemci rabili 50 let.

Šla sva čez dvorísce, skozi skladišče celuloze in prišla v oddelek, kjer so neko izdelovali papir, danes pa stojijo še zarjaveli papirni stroji. Dva delavca sta bila ob stroju za izdelavo tesnilnih plošč

in pazila, da se gmota na sušilnem valju pravilno stiska. Tovariš Don je nadaljeval:

»Delavci si prizadevajo, da bi bili naši novi izdelki čim boljši, vsi sodelujejo s svojimi predlogi in izboljšinami. Zato niso tesnilne plošče le moj uspeh, marveč uspeh vseh teh, ki delajo včasih tudi po 14 in 16 ur, samo da bi uspeli. To je kader za naše nove delavnice in novo tovarno. Pri izdelavi tesnil so pomagali zlasti tovariši Rozman Pavel, Luštrek Ivan, Peter Stanovnik, Sijanec Jože in Režek Janez.«

Toda pogledjmo, kako smo s svojim delom nadaljevali. V začetku sem zmes gnetel z rokami. Zato sem tovarišu Kuraltu Ivanu in Kokalju Francu razložil, kakšen stroj bi bil za izdelavo tesnilnih plošč potreben. Brez vsakršnega načrta sta ga v treh dneh izdelala. Seveda kvaliteta še ni bila najboljša. Star sušilni valj smo dali nato brusiti. Napravili smo tudi mešalni stroj.

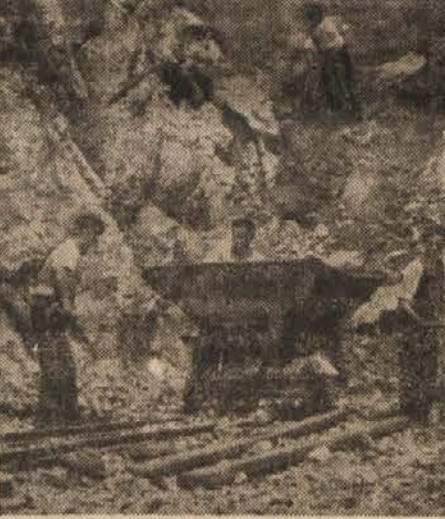
Sedaj nam mešajo gumo, azbest in bencin pri Medi-Zanki v Medvodah. Zmes prepeljemo v Goricanne ter jo dememo na stroj za izdelavo tesnilnih plošč. Plošča je debela 0,5 mm oziroma 0,75 mm. Dočim smo najprej rabili za ploščo eno ali več ur, jo sedaj izgotovimo v pol ure. Toda v kratkem bomo verjetno tudi to skrajšali na dvajset minut.«

Plošča je bila gotova. Tovariš Pavel Rozman jo je prerezal in nato sta jo s tov. Donom navila na lesen drog.

Odšla sva v veliko sobo, kjer plošče lepijo. Najprej plošče razrežejo na kvadrata, jih namazejo z gumijem in zlepijo, da dobijo potrebno debelino. S tem so plošče sposobne za prodajo.

»Delavci se vsak dan izpopolnjujejo, produkti so vedno boljši. Vsi se trudimo, da bo naš izdelek enakovreden inozemskemu. Kar se cene tiče, lahko povem, da so naše tesnilne plošče cenejše, kot so bile nemške pred vojno, čeprav so danes vse surovine veliko dražje.«

Z našim novim izdelkom, ki smo ga že razposlali po tovarnah, so zadovoljni. Omogočili smo obratovanje parnih kotlov. Rešili smo velik problem tesnil pri naših železnicah, mornarici in tovarnah. Uspeli smo zaradi naše velike volje do dela, volje, da čimprej obnovimo in uredimo našo državo.«

Z gradnje borovniške proge: Delavci kopljejo kamenje za nasip

Nove olajšave za oskrbo najširših ljudskih plasti

Včeraj so bile dane v prsto prodajo vse vrste netipiziranih tkanin in cela vrsta življenjskih potrebščin

Zvezni minister za trgovino in oskrbo je izdal dve novi odredbi o načinu prodaje posameznih predmetov, ki so bili uvrščeni pod načrtno razdelitev in potrošnja in o načinu prodaje netipiziranih tkanin. S tema odredbama je še bolj olajšana oskrba najširših ljudskih plasti s celo vrsto pomembnih življenjskih potrebščin.

Odredba o načinu prodaje posameznih predmetov, ki spadajo pod načrtno razdelitev in potrošnja, se glasi: I. Sleherni potrošnik lahko za svoje potrebe prosto kupuje brez posebnih nakaznic in brez vpisa v potrošniško nakaznico naslednje predmete: srpe, kose, emajlirano posodo, ki ima prostornino do 5/8 litra, jedilni pribor, peči, štedilnike, steklarski kit, gumijaste zaponke in koče domačega izdelka.

II. Sleherni potrošnik lahko kupuje za svoje potrebe v spodaj označenih količinah brez posebnih nakaznic ali vpisa v potrošniško legitimacijo (legitimacije za oskrbo, potrošniške družinske izkaznice itd.) naslednje predmete: 1. gotove robe in naglavne rute po en kos na leto; 2. eno odejo;

3. tri pare otroških nogavic na leto; 4. otroške čevlje z usnjem ali gumijastim podplatom vključno do št. 35 po en par na leto; 5. emajlirano posodo s prostornino nad 5/8 litra, in sicer na leto za eno gospodinjstvo skupaj največ do 151 prostornine posode;

6. lopate, motike, grablje, vile, sekire, kopače, rovnice in cepine na leto po en kos na mestno gospodinjstvo in po dva na kmečko gospodinjstvo;

III. Promet s tem blagom od proizvajalcev do prodajalcev na drobno bo urejen na dosegljiv način, to se pravi, da se bo blago dodeljevalo v kontingentih prodajalcev cen na drobno.

Na odseku Preserje-Borovnica grade novo progo. Čemu se proga prelaga, zakaj se ne obnovi porušenega borovniškega viadukta, ali pa namesto njega zgradi nov most ali pa sploh drugačno primerno rešitev, da ne bi bilo treba po nepotrebnem opustiti 8 km stare, solidno izgrajene proge? Ponovno se postavlja to vprašanje, kar znači, da javnost ni dovoljno poučena in ne pozna dejstev, ki so vplivale na odločitev, da se proga od Preserja do Borovnice preloži.

Vzdrževanje opečnih obokov tega borovniškega viadukta je leto za letom požiralo mnogo denarja. Izolacija viadukta je dotrajala, dež je namakal opeko v obokih, viadukt je pričel propadati. Po prvi vojni so delali na obokih le neznatne krparije. Šele v letu 1935 so pričeli s sanacijo v večjem stilu, in to z naravno nove izolacije in pa izmenjavo trhle opeke v obokih. Med delom so ugotovili, da so bili opečni oboki trhlji do globine 80 cm. Poleg tega je bila malta v fugah opek popolnoma izprana, iz njih se je vsipal le pesek. Čas za uspešno popravilo lokov je bil zamujen, ravno tako za varno obnovitev obokov pod železniškim prometom. Ko so že odkopali fundamente na pilotne rošte fundiranega viadukta, so dognali, da je talna voda upadla zaradi izsuševanja barja in da gledajo hrastovi pilotni rosti iz vode. Dve leti so opazovali vodostaj talne vode in dognali njegovo nihanje tako, da so bili leseni rosti včasih pod vodo, včasih pa izven nje. Fundamenti so bili ogroženi, pilotni rosti so bili zapisi neizogibnemu poginu, kajti les, ki ni stalno v vodi, strohni. Le dve možni rešitvi sta bili: zgradba novega mostu poleg obstoječega, t. j. v novi, le malenkostni premaknjeni trasi, da se za časa gradbe lahko še čez stari viadukt vrši železniški promet ali pa popolna preložitve železniške proge.

Prednosti nove proge

Ekspert za preložitve proge je izdelal idejni načrt nove proge, po katerem se bi opustil borovniški viadukt. Važne prometno-tehnične zahteve so dale prednost tej preložitvi proge napram zgradbi novega mostu pri Borovnici. Maksimalni vzpon na odseku proge Preserje-Borovnica znaša 7,66 promil, t. j. vzpon, ki je za vlečno službo v tem primeru sila neugoden. Od Ljubljane do Preserja vleče lokomotiva brutto teže 1200 ton, od Preserja do Borovnice pa samo 950 ton, od Borovnice do Planine, kjer je vzpon 11 promil, je potrebno dodati še en stroj za doprego vlaka. Ta dva stroja bi lahko vlekla na tem odseku navkreber 1200 ton. Ker se mora obremenitev vlakov ravnati po najneugodnejšem obremenilnem odseku proge, vozi že iz Ljubljane vlak z 950 tonami brutto teže, to se pravi, da od Ljubljane do Preserja ni stroj polno izkoriščen, polno obremenjen je le na odseku Preserje-Borovnica, od Borovnice do Planine pa zopet nista oba za vlak potrebna stroja polno izkoriščena. Torej vsak vlak od Ljubljane do Planine in dalje do Postojne pelje po 250 ton brutto teže manj, kakor bi lahko zmogli stroji, kar je v očividno škodo obratu železnice. Nadalje so krivine na tem odseku zelo ostre. Najmanjši polmer znaša 237,1 m, nato se vrstijo polmeri 250, 284,5 m itd., kar pri sodobnem prometu niti za lokalne proge ne odgovarja. Kot zadnji argument, ki je padel na tehnično v prid novi trasi, pa je za sedanje prometne razmere popolnoma nemogoča postaja Borovnica. Vte-snjena je med dva viadukta in ima največjo koristno dolžino tirov samo 248 m, namesto potrebnih minimalnih 640 m. Torej se na tej postaji sploh ne morejo izogibovati in prehitovati vlaki. Po novem projektu pa bo imela postaja Borovnica predpisano dolžino in zadostno število izogibalnih in ostalih tirov. Tudi krajevno ima nova postaja svoj pomen, saj Borovničani ne bodo morali hoditi ali voziti več na 40 m nad vasjo ležečo postajo, ker leži nova v isti višini kakor vas.

Ob zlomu stare Jugoslavije je bil razstreljen tudi borovniški viadukt. Porušeni del je italijanski okupator namestil z železno začasno vojno konstrukcijo, ki pa je bila v letu 1944 po angleških bombniških porušenja. Nemci so nato pričeli graditi popolnoma provizorno enotirno obvozno progo pri Borovnici, z izredno majhno kapaciteto, ki pa je bila dovršena šele po osvoboditvi.

Nemška zasilna proga pomeni za razvoj železniškega prometa grol, ki ga močno ovira in utesnjuje. Zato je takoj po osvoboditvi naša nova narodna vlada ljudske republike Slovenije odredila anketo, ki so se je udeležili pod predsedstvom ministra za lokalni promet in ob prisotnosti ministra za zgradbe, zastopnik tehnične fakultete Ljubljanske univerze, vojske, železniške uprave in razni strokovnjaki navedenih ustanov. Anketa je bil od železniške uprave predložen načrt preložitve proge Preserje-Borovnica, katera je po obrazložitvi vseh tehnično prometnih argumentov, ki so bili že svoj čas za osvojitve tega projekta merodajni, sklenila, da se takoj pristopi k zgradbi tega novega odseka proge in s tem čim prej poveže Trst z normalnim železniškim prometom s svojim naravnim zaledjem. Načrti so bili nato predloženi ministrstvu prometa FLRJ, ki je projekte odobrilo in odredilo pričetek gradbe.

Tako je torej prišlo do preložitve te proge. V pričetku julija 1945 so se pričela nova pripravljajna dela. Nova proga, ki bo približno 3,25 km daljša od stare, poteka od Preserja dalje po dolini Borovnišnice, torej skoraj horizontalno z velikimi krivinami, in to do Borovnice, medtem ko je stara proga zgrajena z znatnimi vzponi. Od Preserja do Borovnice bodo lahko vozili z brzino 100 km na uro. Takoj za postajo začena vzpon 9 odnosno 11 promil, ki je potem konstanten do Planine. Brzi vlak od Preserja do stare postaje Borovnica je po

Ali je preložitve železniške proge pri Borovnici potrebna?

stari progi vozil 7,5 minut, po novi bo pa 7,6 minut. Tovorni vlak celo skrajša vozni čas za 0,8 minut, kajti na starem odseku vozi 19,8 minut, na novem bo pa vozil 19,0 minut. Edino osebni vlak bo zvišal vozni čas od 10,0 minut na 12,9 minut. To pa zaradi dejstva, da ima postanek v postajališču Preserje in da pri parnem obratu potrebuje več časa da doseže polno brzino. Ko bo pa proga elektrificirana se bo pa tudi to izravnalo, ker električna lokomotiva mnogo hitreje doseže predpisano brzino, kot parna. Te primerjave veljajo za staro progo, ko je vlak vozil še čez borovniški most.

Ker bo mogoče na novi progi izrabiti obtežbo do polne dopusne tonaže, bo znašal pri mirnodobnem prometu letni prihranek 24,700.000 din v primerjavi z načinom obratovanja na stari progi. Propustna moč proge se bo pa zvišala za 26%, torej za ta odstotek tudi lahko dohodek železnice.

Investirana gradbena vsota, ki je vključuje visoke stavbe predvidena na 180.000.000 din in ki se naj obrestuje po 4%, bo z odplačili v višini letnih prihrankov 24,700.000 din odplačana v nekaj mesecih manj kot v 9 letih.

Navedene številke so zasledile vse druge predloge za rešitev borovniškega vprašanja in potrjujejo pravilnost preložitve železniške proge.

Vse druge rešitve bi bile dražje

Eden izmed predlogov je bil tudi, da bi se zasal viadukt. Viadukt je dolg 511 m, visok 38 m, zgoraj pa širok 9 m; te dimenzije dajo kot kubaturo nasipa 1,400.000 kub. m. Ker pa pri takih velikanskih nasipih neprijetna presenečenja (pogrezanje, zrušenje) niso izključena, so vzeli kot potrebno kubaturo 1,500.000 kub. m, in sicer zgoščenega kamnitega materiala. Ta kubatura pomeni težo 3,000.000 ton. Tla borovniške doline sestojijo iz gramozne naplavine Borovnišnice. Viadukt je fundiran na pilotih, o katerih ne vemo, kako globoko segajo. Vemo pa, da se nahaja pod to naplavino mokri barjanski teren. Težko bi bilo prevzeti odgovornost za obstoj takega nasipa, ki bi se zaradi svoje velikanske teže in nesigurnih tal začel morda nekega dne pogrezati.

Stroški za nasip bi bili zelo veliki. (Ugasek, na katerega se je tudi mislilo, bi bil za tak velikanski nasip neuporabljiv in ga toliko tudi ne bi bilo mogoče dobiti.) Ako računamo za kub. m z nasipanjem vred le 200 din, bi dalo to znesek čez 250.000.000 din. In kdaj bi bil ta nasip zgrajen? Izstreliti ali izkopati tako kubaturo ni malenkost. Vse-akor bo proga, ki se sedaj gradi, mnogo prej sposobna za vožnjo, kakor bi bilo mogoče izdelati opisani nasip.

Toda nasip bi tudi prečkala cesta in potok Borovnišnica. Za to bi bilo treba izpeljati pod nasipom najmanj dva pravcata predora dolžine kakih 120 m. Vidimo torej, da bi nastali stroški za ta nasip, upoštevajoč še zagiranje poboj morda tudi še potrebne globlje in širše fundacije in še kakka nepredvidena neprijetna presenečenja, gotovo na 300 milijonov dinarjev.

Stroški za novo dvotirno devaditjo pa so preračunani na 180.000.000 din. Letos bo položen samo en tir in na novi borovniški postaji bodo začasno postavljene samo barake, končno se bo proga dogradila šele prihodnje leto. Prvi obrok gradbene vsote v višini 29.000.000 din je bil gradbenemu vodstvu na razpolago v letu 1945, drugi, v znesku 90.000.000 din, pa je bil podan za leto 1946. V začetku se je gradilo tako rekoč od danes na jutri, danes pa je gotovo, da bo sopihal prvi vlak po novi progi že konec leta iz Ljubljane v — naš Trst!

Viadukt pri Žalni obnovljen

Naše železnice so po osvoboditvi prav gotovo največ storile za čim hitrejšo gospodarsko obnovo porušene domovine. Med zadnjimi objekti, ki jih še ni bilo mogoče uporabljati, je bil viadukt pri Žalni, ob katerem je bil provizorično zgrajen prestopni most, preko katerega se je s prestopanjem vzdrževal redni potniški promet med Ljubljano in Novim mestom. To pa ni bilo samo neudobno za potujoče občinstvo, temveč hkrati tudi precej zamudno, saj je »procedura« v Žalni trajala ob enem vlaku do pol ure in tudi več. Tovorni promet se tu seveda ni mogel vršiti in je bil usmerjen preko Zidanega mosta in Sevnice. Ta ureditev je naravno pomenila tudi znatno postavko v prevoznih stroških.

Sedaj je tega provizorija v Žalni konec. Komisija iz instituta za preiskovanje materiala na ljubljanski univerzi je preizkusila konstrukcijo in danes bo novi betonski viadukt pri Žalni izročen prometu. Pot na Dolensko po železnici je zdaj v celoti obnovljena do Sel pri Otovcu, kjer čaka svojih mojstrov še drugi podobni objekt, ki je do tretjine že popravljen, ostanek pa bi se dal po mnenju strokovnjakov — brž ko bodo dopuščale finance — dovršiti v dveh do treh mesecih.

Novi viadukt je zgrajen natančno na istem mestu kot prejšnji in je bilo zaradi tega treba odstraniti okrog 6000 m³ ruševin, med njimi razkomaditi cisterne in stroje, ki so ležali spodaj ter jih dvigniti do proge in odpeljati, kar je z veliko požitvostnostjo opravilo delavstvo iz ljubljanske kurilnice. Most je dolg 150 m in počiva na 9 stebrih z 10 loki z 12 m razpetine. Visok je 20 m in leži

v vzponu od 11 do 15‰ v smeri proti Višnji gori.

Prva obnovenjena dela so se pričela septembra 1945 in so prve tri mesece samo čistili ruševine. Betonske temelje so začeli postavljati prve dni decembra 1945 in sredi februarja t. l. začeli graditi objekt sam. Gradili so ga štiri mesece, čeprav je bil skrajni rok za dovršitev določen na 1. avgust.

Pri gradnji so porabili 5400 m³ betona, dalje 5500 m³ opežev, 18—20 ton železa za armiranje lokov, 300 vagonov gramoz, 800 ton trboveljskega cementa in še okrog 1000 m³ ostalega gradbenega materiala (za izolacijo in dilatacijo). Celotni stroški znašajo okrog 5 in pol milijona dinarjev.

Most je gradilo pod nadzorstvom železniške uprave podzavljeno gradbeno podjetje Gradis iz Ljubljane. Največji delež pri tem rekordnem podvigu naše domače gradbene delavnosti pa imajo naši domači delavci in obrtniki, prvi iz bližnje okolice, slednji pa iz Ljubljane, ki so res delali, kakor da delajo zase in so v zadnjem času ostajali na mostu noč in dan, v dveh izmenah po 12 ur. Med njimi je treba posebej omeniti domačega dekleta, ki so se z veliko vno vključila v to obnovitveno delo.

Tako smo dobili pri Žalni največji dokončni betonski objekt, ki bo spet povezal naše lepo Dolensko z ostalimi predeli države, hkrati pa nam je to delo v praksi pokazalo, kaj in kje je treba štediti, kako je treba prav izkoristiti vsak še tako neznan del materiala, predvsem pa to, kaj zmora podjeten in delavoljen človek, če se zaveda, da gradi zase, za obnovo domovine, za lepšo bodočnost svobodnega ljudstva.

23. junij naj pokaže pravilno pot naše fizkulture — množičnost in vsestranost!

23. junij — pregled moči in ustvarjalnosti naše mlade fizkulturne organizacije

Kaj nam prinaša splošni zakon o ljudskih odborih

(Nadaljevanje in konec.)

Kdo so to izvršni in upravni organi ljudskih odborov?

To so izvršilni odbori, ki uresničujejo naloge in poše iz pristojnosti ljudskih odborov, kolikor niso z zakoni in drugimi predpisi dani v izključno pristojnost ljudskemu odboru kot celoti.

Izvršilni odbori opravljajo svoje poše zopet:

- 1. all kot celota, kolektivno na svojih sejah, in
- 2. po svojih oddelkih in odsekih in drugih organih.

Dočim so člani ljudskih odborov izvoljeni neposredno, so člani izvršilnih odborov izvoljeni izmed članov ljudskega odbora na njegovi skupščini. Skupščina ljudskega odbora lahko člane svojega izvršilnega odbora tudi razreši in to ali vse ali posameznike.

Krajevni ljudski odbori nimajo svojega izvršilnega odbora. O vseh poslih iz njihove pristojnosti odloča ljudski odbor kot celota na svoji skupščini. Predsednik in tajnik krajevnega ljudskega odbora pa vodita celotno administracijo, izvršujeta odloke ljudskega odbora kakor tudi odloče višjih izvrš. odborov.

Pri okrajnih in okrožnih ljudskih odborih so sestavljeni izvršilni odbori iz predsednika, podpredsednika, tajnika in drugih članov, katerih število določa zakon republike, upoštevajoč številčni sestav ljudskih odborov, obseg in zapletenost poslov, ki jih opravljajo.

Katero poše opravlja izvršilni odbor kolektivno, kot celota? Tudi v tem primeru določa zakon samo, katerih poslov izvršilni odbor ne sme prenesti na svoje organe, temveč jih mora opravljati na svojih sejah. Med te poše spadajo: izdajanje odredb, predlog proračuna (sesta proračuna je stvar skupščine ljudskega odbora), sklepanje pogodb in prevzemanje obvez, odobravanje izrednih izdatkov v okviru proračuna, imenovanje vodij podjetij in ustanov (odloče o ustanovitvi podjetij in ustanov spadajo na skupščino ljudskega odbora), imenovanje uslužbencev in važnejše odloče o uslužbenških odnosih, izvzemki pomožnega osebja, sklicevanje ljudskega odbora na zasedanje in predlaganje dnevnega reda.

Izvršilni odbor kot celota sklepa na sejah z večino glasov vseh svojih članov. Natančnejše določbe o delu izvršilnega odbora predpiše zakon republike.

Razen omenjenih poslov, ki se razvijajo na sejah izvršilnih odborov, opravljajo ta odbor svoje ostale poše po oddelkih, ozir. odsekih in drugih organih.

Oddelki so pri okrožnih odborih ter so razdeljeni na odseke in referate. Oddelki pa so pri okrajnih odborih in se delijo na referate. Razločujemo več vrst oddelkov ozir. odsekov:

- 1. oddelke pri okrožnih in odseke pri okrajnih ljudskih odborih, ki jim načelujejo člani izvršilnega odbora kot poverjeniki za posamezne upravne veje: za gospodarstvo, za finance, za trgovino, gradnje, gozdarstvo, socialno skrbstvo in ljudske zdravje, delovne odnose, obče poše, načrtno komisijo itd.;
- 2. oddelke ozir. odseke, ki jim načelujejo načelniki ozir. šeši odsekov, ki niso člani izvršnega odbora, niso torej izvoljeni, temveč postavljeni. Toda ti načelniki in šeši imajo pravico prisostvovati sejam izvršnega odbora s pravico posvetovalnega glasu.

Tako imamo:
a) pri okrožnih in njim enakih mestnih izvršilnih odborih oddelke za notranje zadeve, pri okrajnih in njim enakih mestnih izvršilnih odborih pa odseke za notranje zadeve. Ti oddelki in odseki niso podrejeni ljudskemu odboru, pri katerem so, temveč neposredno ministertvu za notranje zadeve ljudske republike. Izvršujejo pa naloge ljudskih odborov in izvršilnih odborov, pri katerih so, kolikor ti naloge ne nasprotujejo odredbam pristojnih višjih organov.

b) Samo pri okrožnih in njim enakih mestnih izvršilnih odborih so lahko tudi posebni oddelki za državno varnost, ki so v svojem delu neposredno podrejeni zveznemu ministertvu.

c) Z uredbro zvezne vlade se smejo pri nekaterih ljudskih odborih ustanoviti posebni oddelki in odseki občezveznih ministertev, ki so neposredno podrejeni tem ministertvom.

3.) Poleg navedenih oddelkov in odsekov se v sestavu vseh izvršilnih odborov smejo ustanovljati komisije za izvedbo posameznih gospodarstev in upravnih poslov in ukrepov. Člani teh komisij so lahko poleg odbornikov tudi drugi državljani.

V sestavu okrožnega in njim enakega mestnega izvršilnega odbora se sestavi iz članov ljudskega odbora komisija za prošnje in pritožbe, pri nižjih odborih pa referat za prošnje in pritožbe. Ta komisija ozir. referat sprejema in pretresa prošnje in pritožbe in jih pošilja v rešitev pristojnim organom.

V sestavu okrajnih, mestnih in višjih izvršilnih odborov se ustanovi služba za pravno pomoč z nalogo, da daje državljanom nasvete in mnenja o vseh pravnih vprašanjih in da jim pomaga pri sestavljanju vlog, predlogov, pršenj, pritožb in tožb. Natančnejše delo teh pravnih pomočnikov, njihov postopek in plačilo stroškov bo določeno z zakonom republike.

Poleg vsega omenjenega pa izvršilni odbori lahko ustanovijo tudi svete državljano za uspešno izvrševanje splošnih in lokalnih nalog s področja posameznih panog državne uprave. Te svete tvorijo državljani, ki ni potrebno, da so odborniki. Toda na čelu vsakega takega sveta mora biti izvoljen član ljudskega odbora.

Vse omenjeno nam nudi jasno sliko o naši novi upravi, ki jo moremo imenovati zares moderno in sodobno in pa zares demokratično. Zakon poudarja nadalje, da mora biti upravno delo izvršilnih odborov in drugih organov uprave učinkovito, hitro in poceni in pa opravljeno s čim manj delovne sile in časa.

Splošne administrativne poše vodi pri vseh ljudskih odborih tajnik, t. j. izvoljeni član ljudskega odbora. Tajnik je duša vsakega odbora.

Krajevni zbori volivcev

Da se zagotovi čim tesnejši in neposrednejši stik med organi ljudske oblasti in ljudskimi množicami, so uvedeni za območja krajevnih ljudskih odborov krajevni zbori volivcev. Če je kraj velik, se lahko vrši zbor samo za del kraja ali posamezno vas. Zbora volivcev sklicuje, in to najmanj vsaka dva meseca, krajevni ljudski odbor. Zbor volivcev pa se mora sklicati tudi, če to zahteva vsaj ena petina volivcev. Zbori volivcev predstavljajo ekupščino vseh volivcev dotičnega kraja, na katerih se smejo obravnavati ne samo vprašanja lokalnega značaja, marveč tudi širša vprašanja, ki se tičejo okraja, okrožja, republike oz. cele države. Ti zbori volivcev sicer nimajo odločujočega pomena, toda ljudski odbori morajo obravnavati vse sklepe zbora volivcev, če pa se z njimi ne strinjajo, jih morajo poslati višjim ljudskim odborom, da ti izdajo končni sklep o njih. Na ta način je v polni meri zajamčen vpliv ljudskih množic na ljudske odbore, a hkrati je zagotovljeno tudi vodstvo ljudskega odbora samega.

Odgovornost ljudskih odbornikov

Odborniki so odgovorni materialno za škodo, ki jo pri upravljanju svoje uradne dolžnosti storiijo z nezakonitim ali nepravilnim delom.

Za svoje službeno delo so odgovorni svojemu ljudskemu odboru po poslovníku.

Kazensko pravno pa odgovarja po predpisih kazenskega zakona za kaznji-

va dejanja, ki jih storijo pri opravljanju službene dolžnosti.

Okrožni ljudski odbori in prezidij ljudske skupščine republike imajo pravico razpustiti vsak nižji ljudski odbor in razrešiti dolžnosti posamezne odbornike, kakor tudi pravico, razrešiti izvršni odbor vsakega nižjega ljudskega odbora, če je njihovo delo v očitnem nasprotju z ustavo in zakoni. Če je razrešen izvršni odbor, morajo omenjeni višji organi sklicati ljudski odbor na izredno zasedanje zaradi izvolitve novega izvršnega odbora. Če je pa razpuščen ljudski odbor in hkrati razrešen izvršni odbor, sme pristojni organ imenovati do izvolitve novega odbora nov izvršni odbor tudi izmed članov razpuščenega ljudskega odbora. Nove volitve se morajo v tem primeru izvesti najpozneje 2 meseca po razpustu odbora.

Odbornik se lahko tudi odpokliče. Odpoklicati pa ga smejo samo volivi volivne enote, v kateri je izvoljen, in to na zboru volivcev. Za odpoklic se mora izjaviti večina volivcev v volivni enoti.

Odborniška služba je častna in po pravilu neplačana. Ljudski odbor sme odobriti povračilo tistim odbornikom, ki vodijo oddelke ali odseke in so zaradi opravljanja službe v ljudskih odborih tako zaposleni, da ne morejo redno opravljati svojega poklica. To se uredi s statutom, ki ga izda ljudski odbor na svoji redni skupščini.

Odnos uslužbencev do ljudskih odborov

Za opravljanje administrativnih in strokovnih poslov imajo ljudski odbori uslužbence, ki pa delajo pod vodstvom izvršilnih odborov.

Uslužbenec ne morejo samostojno izdajati odločb in podpisovati aktov, razen po izrecnem pooblastilu odgovornega odbornika, ki mora biti objavljeno v prostorih odbora na vidnem mestu.

Predsednik, tajnik in poverjeniki morajo pravilno uporabljati sposobnost in strokovno usposobljenost uslužbencev in z njimi sodelovati.

Nimamo torej več birokratskega, uradniškega sistema. Uradnik ne odloča, ne ukazuje in ne vodi kakor nekada. Vodstvo in odločanje je v rokah ljudstva ozir. njegovih predstavnikov. Toda tudi v tem sistemu zavzema navedence upoštevano mesto po svoji sposobnosti in strokovni kvalifikaciji.

Odnosi ljudskih odborov in izvršnih odborov do višjih organov državne oblasti

Upravni postopek

Imeti moramo jasno pred očmi sprejaj omenjeno pristojnost ljudskih odborov in izvršilnih odborov, da razumemo oni del zakona, ki govori o medsebojnih odnosih ljudskih odborov in izvršilnih odborov in o njihovih odnosih do višjih organov državne oblasti.

Ljudski odbori so resnični organi prave ljudske samouprave. Pojma samouprava pa ne smemo zamenjati s prejšnjim enakim pojmom. Prej je bila samouprava samo na papirju in nekdanje občine so bile elepo in pokorno orožje tedanjih vladnih organov. Zdaj pa so ljudski odbori, tudi najmanjši, proti vsem in tudi najvišjim organom državne oblasti in uprave v odnosu, ki temelji na pravicah in dolžnostih in ki se lahko upravičeno označi kot demokratični centralizem.

Ljudskimi odborom kot organom državne oblasti dajejo splošne smernice, jih podpirajo in nadzorujejo njihovo delo: višji ljudski odbori in pa ljudska skupščina republike ozir. njen prezidij.

Ljudski odbori kot organi državne oblasti izdajajo odloke, odredbe, navodila in odločbe. Če so te nepravilne ali nezakonite, jih imajo pravico razveljavi-

V poletnih počitnicah bo slovenska mladina delala na obnovi

Okrog 6000 mladincev in mladink iz Slovenije predvsem srednješolcev, ki ne bodo šli na gradnjo Mladinske proge, bo pomagalo med počitnicami pri važnih obnovitvenih delih v Sloveniji.

Srednješolska mladina se je odločila, predvsem za dela pri gradnji ceste Ljubljana—Ježica, na kateri bo delalo 250 mladincev in mladink, pri gradnji ceste Brezovica—Vrhnika, kjer bo delalo 500 mladincev, na gradnji proge Preseerje—Borovnica bo delalo 400, pri rušenju viadukta pri Borovnici pa 200 mladincev in mladink. Razen tega bo pri obnovi proge Semič—Bubnjarci pomagalo 600 mladincev in mladink, 1500 jih bo reguliralo reko Pesnico, 300 mladincev in mladink pa bo pomagalo pri zakopavanju strelskih jarkov v ljutomerskem okraju. Skupno bo pri teh večjih delih pomagalo okrog 4000 mladincev in mladink, od teh okoli 2000 iz okrožnega mesta Ljubljane, 1000 iz mariborskega okrožja, 400 iz ljubljanskega okrožja, 400 iz celjskega okrožja in 200 iz novomeškega okrožja.

Razen tega bo mladina pomagala še pri 15 manjših akcijah, pri katerih bo sodelovalo okrog 2000 mladink in mladincev. Tudi pri teh akcijah bo nosila glavno breme srednješolska mladina. Te manjše akcije obsegajo gradnjo mostu in novih objektov pri tovarni »Jugobruna« in »Intek« v Kranju, obnovo vasi Sodražica, gradnjo hidrocentrale na mariborskem otoku, obnovo cest Kropa—Jamnik, Rudno—Dražgoše, Lukovica—Zlato polje, Piročice—Planina, Soštanj—St. Vid in Žužemberk—Gradene, obnovo gozdnih cest Tržič—Sv. Katarina in Spodnje Jezersko—Komateura, grabljenje in sprav-

ljanje sena na Kočevskem, čiščenje Me-nine planine in dela na državnih posestvih v Sloveniji.

Delovne akcije bo organiziral in vodil GO LMS, pod čigar neposredno vodstvo spada predvsem prvih sedem velikih delovnih akcij, v pomoč pa mu bodo trije pripravljalski štabi, ki se je organizirajo. Prvi pripravljalski štab organizira Mestni odbor LMS v Ljubljani, pod katerega vodstvo spadajo: gradnja cest Ljubljana—Ježica in Brezovica—Vrhnika, gradnja proge Preseerje—Borovnica ter rušenje viadukta pri Borovnici. Drugi pripravljalski štab organizira okrožna odbora LMS Maribor in Celje. Ta bo vodil delo pri regulaciji Pesnice in zakopavanju strelskih jarkov v ljutomerskem okraju. Tretji pripravljalski štab, ki ga organizirata okrožna odbora LMS Novo mesto in Ljubljana pa bo vodil gradnjo proge Semič—Bubnjarci.

Pod vodstvo teh treh štabov pa spada tudi ostalih 15 manjših obnovitvenih del. Tega dela ne bo opravljala mladina sama, temveč bomo s pomočjo ljudskih odborov in ostalih množičnih organizacij izvedla postavljene načrt. V brigade, ki se je formirajo, bo vključena samo mladina, ki je že dopolnila 14. leto. Delo, ki bo razdeljeno po sektorjih, se bo opravljalno 5 do 6 ur dnevno, ostali čas pa je določen za kulturno-prosvetno vzgojo in razvedrilo mladine. Tako se bo v prostem času mladina izživljala v kulturno-prosvetnem delu, prirejala izlete in fizikalne prireditve. Kontrolo nad celokupnim delom bo vodil Glavni odbor LMS.

viti, odpraviti ali spremeniti samo višji organi državne oblasti, to so višji ljudski odbori in ljudska skupščina republike ozir. njen prezidij.

Upravno politiko nižjih izvršnih odborov pa usmerjajo, jih podpirajo in nadzorujejo višji izvršilni odbori in pa vlada ljudske republike.

Izvršilni odbori izdajajo kot upravni organi obvezne odredbe splošnega značaja, navodila in odločbe. Pravico razveljavljati, odpraviti ali spremeniti take odredbe, navodila ali odločbe imajo višji državni upravni organi, to so višji izvršilni odbori ter vlada republike in njeni člani (ministertva).

Zadržati izvršitev nezakonitih ali nepravilnih odlokov, odredb in navodil nižjih ljudskih odborov pa smejo višji izvršilni odbori in vlada republike.

Poverjeniki višjih izvršilnih odborov smejo zadržati nezakonite ali nepravilne odredbe, navodila in odločbe nižjih izvršilnih odborov. Prav tako smejo razveljaviti, odpraviti ali spremeniti odločbe ustreznega odecka nižjega ljudskega odbora, če ne temeljijo na odredbi izvršilnega odbora. V slednjem primeru jih smejo samo zadržati in predložiti svojemu izvršilnemu odboru, da jih ta odpravi, razveljavi ali spremeni.

Ljudski odbori ozir. izvršilni odbori, katerih akt je razveljavljen, odpravljen ali spremenjen, imajo pravico pritožbe na višjega organa državne oblasti ozir. državne uprave.

Nezakonite in nepravilne odločbe, ki jih izdajajo poverjeniki, ki so člani izvršilnih odborov, ima pravico razveljaviti, odpraviti ali spremeniti izvršilni odbor, ki mu pripadajo poverjeniki.

Prava demokratičnost v medsebojnih odnosih organov državne in upravne oblasti se kaže v določilu, da imajo izvršni odbori nižjega ljudskega odbora pravico zadržati izvršitev odločbe oddelka izvršnega odbora višjega ljudskega odbora, če so te odločbe v očitnem in za splošne koristi nevarnem nasprotju z zakoni in odredbami višjih državnih organov. V vseh teh primerih se mora v 24 urah obvestiti organ, katerega akti se zadržijo, in višji organ drž. uprave, katerega rešitev je dokončen in obvezna. Svojevvrsten je tudi postopek za razveljavitev, odpravo, spremembo ali zadržanje nezakonitih ali nepravilnih odlokov, odredb, navodil in odločb.

Pravico, začeti tak postopek, imajo: organi, ki so pristojni za razveljavitev, odpravo, spremembo ali zadržanje takih odlokov, odredb, navodil in odločb, dalje višji državni organi in končno vsak državljan FLRJ.

Državljan dajejo take predloge ozir. predstavitve ali neposredno organu državne oblasti ali državne uprave, ki je pristojen za rešitev, ali pa posredno po javnem tožilu ali po organu, ki je izdal akt, proti kateremu je predlog naperjen.

Stranka pa, to je oseba, ki je neposredno prizadeta na stvari, ima pravico ugovora in pravico pritožbe. Ugovore višji zoper odločbo poverjenika na izvršni odbor tedaj, če je bila odločba izdana na podlagi odredbe in navodila izvršnega odbora. V vseh drugih primerih pa imajo stranke pravico ali da vložijo ugovor na izvršni odbor ali pa, da vložijo pritožbo na neposredno višji organ državne uprave. Zoper odločbo izvršnega odbora o ugovoru ima nezadovoljna stranka pravico pritožbe na neposredno višji organ državne uprave.

Princip v upravnem postopku velja, da morajo biti stranke zaelišane in njihove izjave in zahteve kratko vpisane v zapisnik, kolikor ni za posebne primere v zakonu določeno drugače. Postopek se izvede v odsotnosti samo, kadar se stranke pravilnemu poklicu ne odzovejo.

O vsaki zahtevi stranke se mora izdati odločba, ki mora obsegati: predpise, na podlagi katerih je izdana, izrek, kratko utemeljitev, zlasti kadar zahtevi stranke ni ugodeno in na napolito na pravico pritožbe ozir. ugovora.

Pritožba oziroma ugovor se mora vložiti v 8 dneh po prejemu odločbe, kolikor to ni drugače določeno. Odločba pa se mora izdati najkasneje v 30 dneh, kolikor ni v posameznih zakonih določeno drugače.

Izvršen akt izvršuje po pravilu tisti organ, ki je izdal odločbo v prvi stopnji. Natančnejše določbe za administracijo in notranje poslovanje predpiše vlada republike.

S temi svojevrstnim zakonom je torej podana najboljša podlaga za točno in dobro poslovanje ljudskih odborov in njihovih organov, zlasti še, ko bodo izpolnjena ta določila s predvidenimi zakoni ljudske republike in drugimi predpisi.

I. L.

Delo Društva slovenskih književnikov v minulem letu

Društvo slovenskih književnikov, ki je prenehalo s svojim delom, ko je okupator prestopil meje Jugoslavije, je lansko leto oktobra začelo z novo misli. Na obnem zboru je bil izvoljen novi odbor, katerega naloga je bila obnoviti društveno življenje.

Odbor se je od vsega začetka zavedal, da mora slovenska leposlovna umetnost, oplojena s pridobitvami narodnosvobodilne vojne in z bogatimi izkušnjami iz bojev za svobodo, stopiti v najtesnejši stik s čitatelji po vseh in tovarnah, po delavnica in rudnikih, in da književnik ne sme biti več neznana ljudskimi množicam. Veliko število recitacijskih večerov, ki jih je društvo priredilo v vseh krajih Slovenije, pričra o želji članov, zblizati se z ljudstvom.

V oktobru in novembru lanskega leta je odbor pripravil v Ljubljani dva velika recitacijska nastopa, kjer so brali svoja dela najvidnejši in najpomembnejši predstavniki slovenske leposlovne umetnosti. Recitacijska nastopa, ki sta poslušalce popolnoma zadovoljila, je obiskalo čez dva tisoč ljudi.

Okrog 700 ljudi, v Ptujju pa okrog 400. Na obem nastopih je bilo zlasti mnogo mladine.

V okviru prvomajskih tekmovalna je društvo izvedlo več recitacij, ki so ponekod prav dobro uspeli. Meseca februarja je bil recitacijski nastop v Radovljici. Skupina književnikov, ki je prišla tja, je morala nastopiti dvakrat v enem dnevu, in sicer popoldne za vojaštvo in šolsko mladino, zvečer pa za ostalo prebivalstvo. Dvorana, kjer so bile recitacije, je bila obakrat napolnjena. Oba nastopa je poslušalo čez tisoč ljudi. Stik med nastopajočimi in poslušalci je bil zelo dober in so recitacije imele uspeh.

Proti koncu meseca marca je društvo nastopilo v Trbovljah in Celju. Zaradi slabe organizacije nastopa nista imela pričakovanega uspeha. To velja zlasti za Trbovlje, kjer med 500 ljudmi, ki so poslušali recitatorje, ni bilo skoraj nobenega delavca. Nastop v Celju je bil nekoliko boljši. Dvorana je bila skoraj zasedena. Navzočih je bilo okrog 500 ljudi, vendar pa tudi tukaj ni bilo kdove koliko delavcev. Izkušnje iz Trbovelj so bile za odbor velikega pomena. Postalo nam je jasno, da tak način recitacij slovenskega književnika ne bo zblizal z ročnim delavcem in mu približal knjige. Spoznali smo, da mora književnik iz recitacijskih dvoran v tovarno, v rudnik, k strojem in v delavnice, kjer se bo srečal z delavcem.

Skupina mlajših književnikov je

nastopila na Rakeku in v Starem trgu. V teh krajih se je zbralo v dvoranah poleg trške inteligence tudi precej kmetov. V obeh krajih je recitacijska nastopa obiskalo okrog 1200 ljudi, ki so sprejeli književnike z velikim veseljem. V Kranju, kjer so književniki tudi nastopili, je bil obisk precej slab. V dvorani je bilo okrog 400 poslušalcev. V začetku maja je odbor priredil recitacije v Krškem in Brežicah. Ljudstvo je književnike toplo pozdravilo ter jih vabilo, naj pridejo v te kraje večkrat. Recitacije je v obeh krajih obiskalo okrog 500 ljudi. Društvo je imelo recitacijski nastop tudi v Trzinu na Gorenjskem. Nastopilo je pet književnikov. Obisk večera ni bil ravno zadovoljiv, vendar pa je bilo navzočih okrog 250 poslušalcev.

Skupina mariborskih književnikov je priredila nekaj nastopov v mariborskem okrožju. Recitirali so v Mariboru in še v nekaterih drugih krajih. Obisk teh prireditv je pa bil slab. Največji uspeh je imelo društvo z recitacijami na Primorskem. Tja sta bili poslani dve skupini književnikov. Prva skupina je odpotovala na Primorsko v prvi polovici februarja. Stela je šest književnikov. Nastopili so najprej v Ajdovščini, kjer se je zbralo v dvorani okrog 500 kmetov in delavcev, nato pa še v Idriji. Na nastop v Idriji je prišlo čez 500 ljudi. Poslušalci so bili v obeh krajih navdušeni nad srečanjem s književniki.

Druga skupina je nastopila na Primorskem v aprilu. Sestavljalo je sedem književnikov. Skupina je nastopila najprej v Sempasu. Pritok kmečkega ljudstva na ta recitacijski večer je bil tolikšen, da so književniki morali recitacije prenesti na prosto, ker ljudstvo ni moglo v dvorano. Tega nastopa se je udeležilo okrog 1500 ljudi, samih kmetov, ki so prišli tudi po dve uri daleč. Književniki so bili tukaj sprejeti, kakor ni bil še sprejet noben slovenski književnik. Ljudstvo jih je pričakovalo z godbo in cvetjem. Iz Sempasa je skupina šla na Brje. Tudi tam je bil recitacijski nastop na prostem. Kmetje, ki so prav tako prišli tudi po več ur daleč, so sedeli po trati ter pazljivo poslušali recitacije in živeli s podobami, ki so jim jih književniki risali pred oči. Udeležencev na tem večeru je bilo okrog 1200.

Na Brjah je bil ta dan praznik. Književnike sta pričakala poleg velike množice ljudi dva pevška zbora in godba. Ljudje so obisavali književnike s cvetjem. Tretjega dne so književniki nastopili v Hrzeljah na Krasi. Tudi tam so doživeli nad vse priščen sprejem. Recitacijski nastop je obiskalo okrog 700 ljudi. Primorska je tiste dni živo pokazala, kako močno je njeno hrepenenje po lepi slovenski besedi, po slovenski knjigi.

tri članske sestanke s poučnimi predavanji, ki se jih je udeležilo povprečno po 30 ljudi.

K zblizanju med umetniškimi društvi je odbor zadnje čase napravil odločen korak. Sklican je bil sestanek vseh umetniških društev z namenom, poiskati smernice za skupno delo. Sestanek je pokazal, da so isto željo gojila tudi ostala umetniška društva, zato je bilo sklenjeno, da se bodo odslej vršili stalni meddruštveni sestanki in da se bo začelo delati na utrjevanju meddruštvenega življenja. Odboru je v zadnjem času prav tako uspelo rešiti vprašanje pomanjkanja prostora za skupne sestanke. Najel je literarno sobo kavarnе Union, ki se sedaj imenuje Klubska soba umetniških društev.

Prav tako je odbor priredil v ljubljanskem Radiu več recitacijskih ur, na katerih so čitali svoja dela književniki sami.

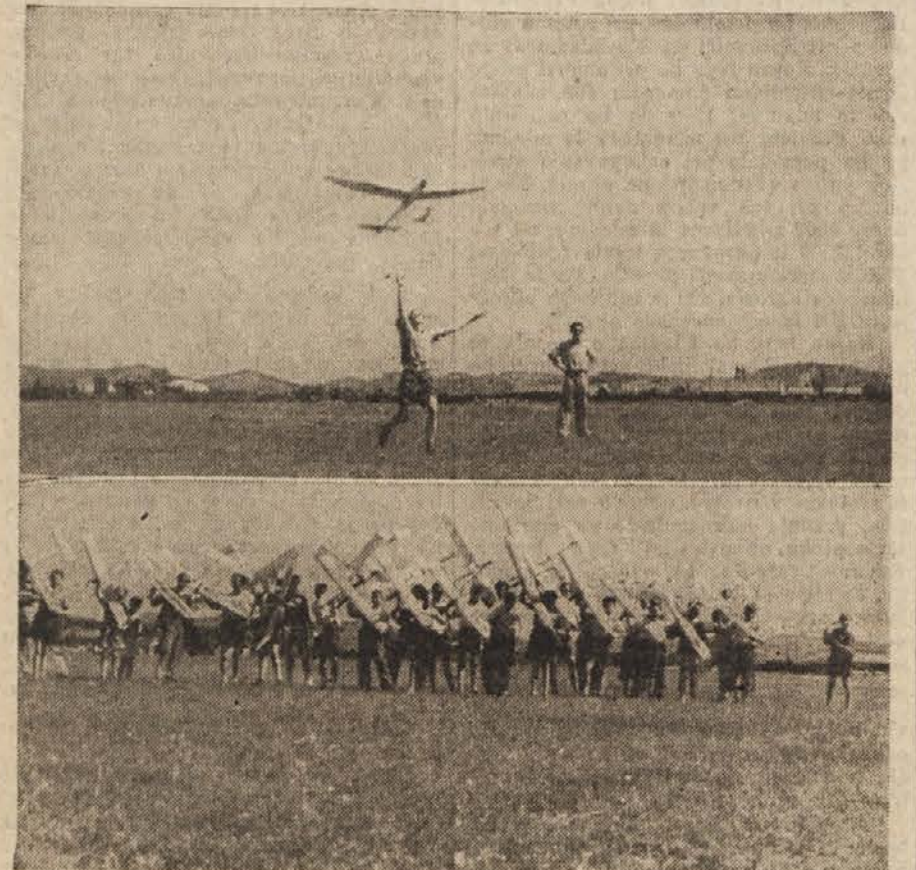
I. K. Občni zbor Društva slovenskih književnikov Dne 12. t. m. je bil v sejni sobi Slovenske matice redni letni občni zbor Društva slovenskih književnikov. O društvenem delu v preteklem letu so poročali tov. Miško Kranjec, Ignac Koprivec in France Vodnik. Nato je bil izvoljen nov odbor. V novem odboru so naslednji tovariši: predsednik Miško Kranjec, podpredsednik France Kobljar, tajnik Janez Logar, drugi tajnik Milan Segar, blagajnik France Vodnik, gospodar Lino Legiša, odborniki: Prežihov Voranc, Mile Klopič, Matej Bor, Jože Udovč, France Bevč, Antoa Ingolič, Ludovik Mrzel.

FIZKULTURA

Športno-letalska prireditve v Mariboru

V nedeljo je bil v Mariboru prvi letalski miting modelarjev in jadralnih letalcev, ki ga je priredil okrožni odbor LOS-a v Mariboru. Na teznem se je zbrala množica ljubiteljev jadralnega letalstva, ki je z zanimanjem sledila bogatemu sporedu. Dopoldanski program je obsegal tekmo modelarjev, popoldne pa je bilo letenje z jadralnimi letali. Med številnimi gosti sta bila prisotna tudi generalmajor Ambrožič in inž. Cijan iz

Beograda. Zvočniki so ves čas prenašali razlago k posameznim točkam. Popoldanski spored se je pričel ob peti uri. Letalci so pokazali A in B izpit in letenje z visoko zmognim jadralnim letalom. V zadnji točki je nastopil tov. Breznik, ki je na visoko zmognem jadralnem letalu izvedel nekaj akrobacij. Prireditve, ki jo je ob koncu prekinila nevihta, je dokazala veliko požrtvovalnost naših mladih jadralcev in modelarjev.

Športno-letalske prireditve v Mariboru se je v posebno veliki meri udeležila mladina, ki je manifestirala svoje uspehe v jadralnem letalstvu in modelarstvu. Sliki prikazujeta nastop naših modelarjev.

Fizkultura na Mladinski progji

12 km južno od Brčkega delajo na Mladinski progji čačanska, celjska, ljubljanska in moravska brigada. V četrtek 6. junija je bila na čačanskem igrišču nogometna tekma. Igrali sta moštvi čačanske in celjske brigade. Igra je imela zelo živahen potek in je razvnela tako igralce kakor gledalce. Prvi gol so zabil Celjani, nakar so v drugem polčasu čačanski mladinci izenačili. Kljub težkemu delu, ki ga opravlja mladina, je zanimanje za fizikulturo zelo veliko. Mladina goji vse vrste fizikulture panog in se jih polnoštevilno udeležuje.

»Partizan« bo odpotoval na turnejo v Poljsko

Moštvo Doma Jugoslovanske armade »Partizan« bo odpotovalo 17. junija na turnejo v Poljsko. »Partizan« bo odigral v bratski Poljski štiri tekme, in sicer 20. junija v Katowicah, 23. junija v Krakovu, in 29. in 30. junija v Varšavi. Po končani vojni je to prvo gostovanje naše nogometne enajstovice v bratski Poljski. »Partizan« se nahaja v dobri formi in se pričakuje, da bo dobro reprezentiral jugoslovanski šport.

»Hajduk« je premagal »Split« s 5:0 (2:0)

Split, 12. junija. V nadaljevanju nogometnega prvenstva v hrvatski ligi sta se v ponedeljek srečala v Splitu

21. julija — velika fizikturna parada v Moskvi

Moskva, 15. junija. Tass poroča: 21. julija bo v Moskvi velika fizikturna parada. Udeležile se je bodo športne organizacije iz vseh sovjetskih republik, kakor tudi študentje moskovskega in leningrajskega vseučilišča. Prireditve bodo na največjem športnem stadionu v Moskvi.

Švedska : Belgija v polfinalu za Davisov pokal 2 : 1

Stockholm, 14. junija. Reuter poroča: Švedska je danes porazila Belgijo v doubleu. V polfinalu evropske cone za Davisov pokal vodi Švedska z dva proti ena. Zadnja dva singla bosta odigrana jutri. Švedska igralca Lenart Bergelin in Torsten Johansen sta premagala belgijska igralca Philippea Vacherja in Petra Gelhanda. Zmagovalec tega srečanja bo igral s teniško ekipo Jugoslavije v finalu evropske cone.

Fizikturni dan — manifestacija moči in ustvarjalnosti ljudskih množic v fizikulturi!

Dež in Osvobodilna fronta (Humoreska)

Ko sem bil otrok, smo često molili za dež in na fari so kadar koli napravili prošnjo procesijo za dež. Dolga vrsta ljudi se je vila po razbeljenih cestah sredi venečega polja dvigajoč dušek prah, in udano molila, za svojim župnikom za dež. In glej, nebo se je usmililo, se zaoblacilo in dež je padel na polje. Letos, ko nam je suša pretila kakor že dolgo ne in ko je bilo kazno, da nas taka suša lahko udari mnogo bolj kakor vse bedne politične race zakrnelih politikantov in večnih prerokov za štirinajst dni, so bili le redki krajci, kjer so se ljudje odločili, stopili k župniku in mu predložili, da bi bilo vendarle potrebno moliti za dež. Večšah smo molili, pa smo tudi zato dobili kako roso... Resnično, zgodilo se je tako, da smo nekoč po dolgih molitvah dobili dež. V tistih lepih starih časih je bil dež v zvezi samo z molitvijo, v politiki pa ni igral posebne vloge. Politiki so se malo zmenili za vprašanje dežja kakor tudi za vprašanje lepega vremena. V vojnah, zlasti pa v poslednji, smo videli, kako mora dober strateg vedno računati z vremenom. Znano je, kako so Rusi v tej vojni znali vsestransko izkoristiti svojo ostro zimo, ki je šla švabom zelo za nohte. Toda to je bila vojna in človek bi mislil, da bo po vojni dež spet samo vprašanje naših polj in kvečjemu stvar svetomarkovskih procesij. Toda ne, zgodilo se je, da je dež postal tako rekoč

usodno politično vprašanje, in ko so nasprotniki, ki jim danes pravimo reakcija, izigrali že vse druge karte, so posegli po poslednji: dež... Resnično, zakaj ne bi bilo mogoče porušiti države z dežjem? In če lahko razbijemo državo z dežjem, ko je nisi mogel z ničemer drugim, zakaj naj bi tedaj človek celo molil za dež? Tako se je postavljalo politično vprašanje pri nas še aprila meseca, in še začetkom maja. Mi, ki smo za to državo, smo vsak večer gledali, če se zadržujejo na nebo kake meglice, ki so najboljši znak za skorajšnji dež, ali pa, če se nebo zjutraj kisa, kar je še pravi dež. Zadovoljili bi se tudi z neurji ne glede na večjo ali manjšo škodo. Tisti pa, ki so proti državi, so si kakor zvečer tako zjutraj, tako ob vročih popoldnevnih zadovoljnih meli roke: sonce, sonce, oblaka pa od nikoder. In naj bi človek še molil? Pa če ga vse leto niti kaplja ne pade, bomo že kako, saj potem... Bil se je težak boj za dež in proti njemu. V Prekmurju imamo dve vasi, ki sta to vprašanje pritrilali do vrhunca. Prva, kjer sem sam doma, se imenuje Velika Poljana, sosednja pa je Hotiza. Vasi nista bili nikdar prijateljsko razpoloženi druga do druge. V starih časih so politiko in razdor med vasema gnali naši fantje na proščenjih, kjer je prišlo redno do obračuna z noži. Če so Hotizanci prišli k nam na proščenje, so kar koj po-

Zapisi „Ljudski pravici“

BRČKO—BANOVICI

Mariborske žene so obiskale graditelje Mladinske proge

Dne 7. junija je iz Maribora odpotovalo v Brčko 16 žena, da vidijo, kako živi, dela in se zabava naša mladina. Pridne mladince so razveselile ne le s svojim obiskom, ampak tudi s številnimi darili, ki so jih nabrale zanje: 30.600 cigaret, 35 parov čevljev, večjo količino perila, obleke, pisalnih potrebščin, leploslovnih in študijskih knjig, hrane itd. Mladinci v Brčkem so navdušeno sprejeli mariborske žene. V njihovem spremstvu so si žene ogledale delo vzdolž celega sektorja. Obiskale so tudi mladince beograjske, sarajevske, bosanske, zagrebške in vojkovske brigade iz Julijske Krajine. V nedeljo pa je mladina mariborske brigade priredila dobro nastudiran miting, na katerem so sodelovale vse čete. Z mitinga so skupno z ženami poslali pozdravno resolucijo maršalu Titu. Tako pri delu kakor pri zabavi so mladinci pokazali ženam, da so zaradi svoje marljivosti in disciplinira-

nosti vredni naziva Titovega mladca, da niso samo graditelji Mladinske proge, ampak tudi ustvarjalci novega lika mladinskega aktivista. V torek so se žene poslovile od Brčkega. Mladina se je pristrčno poslovila od njih in jim naročila tople pozdrave za vse, ki so ostali doma. »Povejte vsem, da nam je tu lepo, da smo srečni in da častno izpolnjujemo obljubo, dano maršalu Titu. Videle ste naše življenje tu in lahko boste razbile vse pomisleke, ki jih morda še imajo nekatere mamicice, ki ne puste svojih otrok v Brčko! Povejte jim, da je Mladinska proga šola, kjer se bodo najlepše in najboljšo vzgojili njihovi otroci!« Obisk mariborskih žene je dal mladinci na »Mladinski progji« še večji delovni polet. Saj vidijo, da gradnja njihove proge ni le njihova stvar, ampak je stvar vsega našega ljudstva. S. R.

MARIBOR Patronat nad Domom onemoglih in Mladinskim domom

V četrtek, 6. t. m., so zastopniki sindikatov, množičnih organizacij, ljudske oblasti in vojske obiskali Dom onemoglih v Slovenski ulici, nad katerim so prevzeli patronat. Sprejemu sta prisostvovala tudi ministar za socialno skrbstvo in njegov pomočnik. Vsi skupaj so si ogledali Dom onemoglih, kjer živi 150 starčkov in stark. Štirinajst organizacij se je obvezalo, da bo stalno prispevalo za dom 42.450 dinarjev mesečno. Vsi skupaj so se nato odpravili v Titov dom, nad katerim bodo vse te organizacije prevzele patronat. V Mladinskem domu v Titovi ulici so jih sprejeli praznično oblečeni otroci. 35 otrok, sirot v starosti do 14 let, je našlo tu svoj novi dom. Mnogo truda je bilo treba, preden je bil dom tako urejen, kakor je danes. Ob osvoboditvi je bilo poslopje v obup-

nem stanju. Veliko pomoč pri obnovi sta nudila okrožni socialno zdravstveni odsek in MLO. Dom je moderno urejen in ima prostorne in svetle spalnice, obednice in učilnice. V učilnicah imajo otroci stenočase, na katerih objavljajo članke o svojem življenju in delu v domu. Pred poslopjem je prostrano dvorišče z bazenom, kjer otroci uživajo sonce in zrak, kadar imajo prosto. Otroci so gostom ob priliki svečanega prevzema patronata priredili majhno akademijo. Pred pričetkom akademije je tov. Hlebš pozdravil navzoče predstavnike ustanov, tovarn, množičnih organizacij in vojske. Ob pogledu na ljubke otročičke je bilo vsem prijetno pri srcu. Sklenili so, da bodo skrbeli za otroke tako, da bo dom vedno poln otroškega veselja in sonca.

TRBOVLJE Voda za vino

V nedeljo je mahnem po Trbovljah. Nekako dobro mi je odrezal prejšnji mesec, pa sem si ga hotel privoščiti kozarec. Pridem v prvo gostilno; naročim ga liter in plačam — 56 dinarjev. Kolikor mi je znano, je to cena samo za kvaliteta vina, ki niso krščena in v kateri gostilničarjem ni uslo prav nič vode. To vino pa je tako lahko dolensko vino, da mi je nejasno, kako se ga prodaja po takšni ceni. V drugi gostilni imam upanje na boljše vino. Tu so prodajali srbijanec. Bil sem že v Srbiji in tudi tam nisem bil abstinent, a če bi Srbu dejal: »Brate, evo ti srbijanec!« in mu ponudil tisto kiselko mlako, bi ti zamenjal srbsko vino s srbsko pestjo. Dub po sodu, okus po kisu, pa še kis je moral biti pokvarjen, ker bi se sicer pijača ne dala tako skaziti. Račun pa je bil vendarle 44 dinarjev. Kaj ko bi se kdo od časa do časa pojavil v gostilnah in sedel za mizo ter čisto nepričakovano pričel meriti. Potem pa bi primerjali maksimalne cene. Če lestvica ne odgovarja, bi pogledali, odkod je račun in hitro bi ugotovili, koga je treba poklicati na odgovor zaradi gospodarske sabotaže.

Švedska : Belgija v polfinalu za Davisov pokal 2 : 1

Stockholm, 14. junija. Reuter poroča: Švedska je danes porazila Belgijo v doubleu. V polfinalu evropske cone za Davisov pokal vodi Švedska z dva proti ena. Zadnja dva singla bosta odigrana jutri. Švedska igralca Lenart Bergelin in Torsten Johansen sta premagala belgijska igralca Philippea Vacherja in Petra Gelhanda. Zmagovalec tega srečanja bo igral s teniško ekipo Jugoslavije v finalu evropske cone.

»Hajduk« je premagal »Split« s 5:0 (2:0)

Split, 12. junija. V nadaljevanju nogometnega prvenstva v hrvatski ligi sta se v ponedeljek srečala v Splitu

MARIBOR Patronat nad Domom onemoglih in Mladinskim domom

V četrtek, 6. t. m., so zastopniki sindikatov, množičnih organizacij, ljudske oblasti in vojske obiskali Dom onemoglih v Slovenski ulici, nad katerim so prevzeli patronat. Sprejemu sta prisostvovala tudi ministar za socialno skrbstvo in njegov pomočnik. Vsi skupaj so si ogledali Dom onemoglih, kjer živi 150 starčkov in stark. Štirinajst organizacij se je obvezalo, da bo stalno prispevalo za dom 42.450 dinarjev mesečno. Vsi skupaj so se nato odpravili v Titov dom, nad katerim bodo vse te organizacije prevzele patronat. V Mladinskem domu v Titovi ulici so jih sprejeli praznično oblečeni otroci. 35 otrok, sirot v starosti do 14 let, je našlo tu svoj novi dom. Mnogo truda je bilo treba, preden je bil dom tako urejen, kakor je danes. Ob osvoboditvi je bilo poslopje v obup-

TRBOVLJE Voda za vino

V nedeljo je mahnem po Trbovljah. Nekako dobro mi je odrezal prejšnji mesec, pa sem si ga hotel privoščiti kozarec. Pridem v prvo gostilno; naročim ga liter in plačam — 56 dinarjev. Kolikor mi je znano, je to cena samo za kvaliteta vina, ki niso krščena in v kateri gostilničarjem ni uslo prav nič vode. To vino pa je tako lahko dolensko vino, da mi je nejasno, kako se ga prodaja po takšni ceni. V drugi gostilni imam upanje na boljše vino. Tu so prodajali srbijanec. Bil sem že v Srbiji in tudi tam nisem bil abstinent, a če bi Srbu dejal: »Brate, evo ti srbijanec!« in mu ponudil tisto kiselko mlako, bi ti zamenjal srbsko vino s srbsko pestjo. Dub po sodu, okus po kisu, pa še kis je moral biti pokvarjen, ker bi se sicer pijača ne dala tako skaziti. Račun pa je bil vendarle 44 dinarjev. Kaj ko bi se kdo od časa do časa pojavil v gostilnah in sedel za mizo ter čisto nepričakovano pričel meriti. Potem pa bi primerjali maksimalne cene. Če lestvica ne odgovarja, bi pogledali, odkod je račun in hitro bi ugotovili, koga je treba poklicati na odgovor zaradi gospodarske sabotaže.

Švedska : Belgija v polfinalu za Davisov pokal 2 : 1

Stockholm, 14. junija. Reuter poroča: Švedska je danes porazila Belgijo v doubleu. V polfinalu evropske cone za Davisov pokal vodi Švedska z dva proti ena. Zadnja dva singla bosta odigrana jutri. Švedska igralca Lenart Bergelin in Torsten Johansen sta premagala belgijska igralca Philippea Vacherja in Petra Gelhanda. Zmagovalec tega srečanja bo igral s teniško ekipo Jugoslavije v finalu evropske cone.

»Hajduk« je premagal »Split« s 5:0 (2:0)

Split, 12. junija. V nadaljevanju nogometnega prvenstva v hrvatski ligi sta se v ponedeljek srečala v Splitu

SOŠTANJ Odprli smo dnevno zavetišče

Naše mesto je predvsem industrijski kraj. Večina mater je zaposlenih v tovarni za usnje in po drugih obratih. Kmečke žene pa imajo dosti dela na polju in tako težko skrbijo za svoje otroke. Soštanske žene so uvidele, da je nujno potrebno tem, z delom preobloženim materam, na nek način pomagati. Skupaj s sindikatom, ki je prevzel patronat, so ustanovile dnevno zavetišče. Našle so zanj prav primeren in vsem higienskim predpisom odgovarjajoč prostor in zanesljivo osebje, ki bo skrbelo za deco. V sredo, 5. junija, je bila slavnostna otvoritev zavetišča. Poleg otrok, predstavnikov sindikata in zastopnikov oblasti je otvoritvi prisostvovala velika množica prebivalstva. Zaigrala je tovarniška godba, otroci pa so zapeli nekaj pesmic. Tako se bodo soštanske žene v bodoče laže posvetile delu v tovarni ali na polju, ker jim preko dne ne bo treba skrbeti za otroke, ki bodo v dobrem varstvu dnevnega zavetišča.

IDRIJA Vse za obnovo požgane vasi Vojsko

Idrijska mladina je prva pričela s prostovoljnimi delom pri izgradnji požgane vasi Vojsko. Pred par dnevi je pripravila vse potrebno orodje, kot krampe, lopate, samokopnice in odšla s težkimi nahrbtniki na Vojsko. Ker leži Vojsko skoraj 1000 metrov nad morjem, se je mladina opremila tudi s potrebnimi odejami. Da bi šlo delo pri pozidavi požgane vasi hitreje od rok, se je ljudstvo naših rajonov odločilo, da bo očistilo in pripravilo opeko v nižje ležeči vasi Konomljah. Jutri za jutrom prihajajo žene, upokojenci ter mladina na prostovoljno delo in tekmujejo v čiščenju in pripravljanju opeke. Vse preveva ena sama želja, da čim prej obnovijo požgano vasico Vojsko, ki je ogromno pretrpela v osvobodilni borbi in ki jo je okupator skoraj docela uničil. V prostovoljnem delu se je posebno izkazala tovarišica Desanka, ki je sama v 8 urah očistila preko 200 komadov opeke. Dobro so se izkazali tudi naši upokojenci. Videli smo, kako sta priletni Boštanj Lipužič in 76letna vdova Rupnikova iz Kosovelove ulice, z veliko vnmemo čistili opeko. S skupnimi napori smo v nekaj dneh pripravili za zidavo najmanj 16.000 komadov opeke, od katerih smo jih že 6700 odpeljali na Vojsko. Sklenili smo, da bomo vedno, preden se lotimo kakega dela, napravili podoben načrt. Treba je n. pr. organizirati in pravilno razporediti delovne skupine, oskrbeti pravo orodje, najti najuspešnejši način za pripravo materiala itd. Naš namen ni kazati samo dobro voljo, hočemo pokazati čimprej tudi resnične uspehe.

GOMILSKO S šole smo odstranili sledove okupatorja

Med okupacijo se je na Gomilskem vgnezdila v šolo in v župnišče švabska policija. Napad partizanov je sicer začasno pregnal švabe, vendar so se ti pozneje vrnili. Pri napadu sta župnišče in šola pogorela. Iz strahu pred partizani pa se je policija oddala s topovskimi gnezdi in napravila celo trdnjavo. Po izgonu Nemcev je ljudstvo odstranilo utrbe in pričelo z obnovo šole. Prešli smo 23.000 din podpore, na prireditvah pa smo zbrali 51.000 din. Ta denar smo uporabili za plačilo strokovnih delavcev, vsa ostala dela pa so prebivalci Gomilskega opravili brezplačno. Pri tem so marljivo pomagale vse množične organizacije, posebno pa mladina in pionirji. Sedaj je naša šola obnovljena, z nje so odstranjeni sledovi okupatorjevega gospodarjenja. Šola je lepša kot je bila kdaj prej in je v ponos vsem prebivalcem Gomilskega, saj se zavedajo, da so s svojim delom pripomogli k temu, da je v tako kratkem času in s tako majhnimi sredstvi obnovljena. T. F.

DRUŠTVO ZA KULTURNO SODELOVANJE SLOVENIJE Z ZSSR PRIREDI S SODELOVANJEM DRUŠTVA SLOVEN. KNJIZEVNIKOV, NARODNEGA GLEDALIŠČA IN RADIA LJUBLJANE

PROSLAVA MAKSIMA GORKEGA v torek, dne 18. t. m. ob 8. uri zvečer v dramskem gledališču.

Slavnostni govor bo imel tov. Josip Vidmar, predsednik SNOS-a, na sporedu so prizori iz Gorkega drame »Sovražniki« v izvedbi članov Narodnega gledališča, recitacije Gorkega del in Hačaturjanov koncert za violino in orkester, izvajata radijski orkester in violinist tov. Ali Dermelj pod vodstvom Uroša Prevorska. — Vstopnice po cenah do 10 din so na razpolago pri gledališki blagajni v opernem gledališču.

polodne poiskali bližnjico in jo s klobuki v roki in tudi krvavi cvrli domov. Nič manj pa je niso cvrli domov naši na petrovsko proščenje s Hotize. Stari, možki in ženske, ki niso za pretep, so se temeljito psovali in obrekovali, mi otroci pa smo se jeseni na paši obmetavali s fračami z debelim kamenjem; ko smo se pa približali drug drugemu in je to prastaro topništvo odpovedalo, smo se s palicami.

Danes takih bojov ne gojimo več. Preživeli so se, ali vrag si ga vedi, kako je z njimi. Toda prijatelji nismo. Zdaj se dajemo ponavadi na političnem polju. Poljanci so naprednejši. Čeprav obotavljajo in računarji, jih konec koncev z mjuje le pridobijo za stvar. Hotizanci pa se ne dajo pretentati. In tako se je zgodilo jeseni, ko je šlo za vpis v OF. Ni treba misliti, da so naši Poljanci drli v OF! Kaj šel! Presneto jim je bilo treba razlagati vso stvar! Ampak, nazadnje so se, kakor je to njih, navada, sprijaznili z opravičilo: »Zadnji pa tudi ne bomo!« Vpisali so se. In čeprav niso imeli nikakih vidnih, materialnih koristi od tega vpisa, kar je v Prekmurju najboljši dokaz, da je stvar dobra, so vendar vztrajali. Celo v težkih časih, kakor bomo videli.

Hotizanci se niso vpisali do današnje dne. Preračunali so, davsa ta stvar, ki se imenuje nova Jugoslavija, Titova Jugoslavija, in ne vema, kako še, ni bogve kako trezna in da bo za štirinajst dni drugače. Pa se vpiši, človek božji, ko si bil v JNS, pa je propadla, pa si bil v JRJ, pa je propadla, pa si bil v Kulturnem in je propadla, pa si bil v Njilaš part, pa je propadla!

Tisti grozeči mejnik »za štirinajst dni« je bilo treba neprestano prestavljati. Poljanci pa so gnali svojo OF čez drn in strn naprej, se sicer bali tega strašnega mejnika »za štirinajst dni«, toda ostali zvesti kljub vsemu.

Stvar se je usodno zapletla šele letos spomladi, ko so bila polja obdelana, dežja pa od nikoder. Februarja nič dežja, marca spet nič, aprila še manj in tu je bil maj, dežja pa ne!

Na idejo, kdo je kriv temu, so prišli iznajdljivi Hotizanci. Pa so nadrlji Poljance: »Zdaj imate svojo Osvobodilno fronto in svoj komunizem! Kdo drugi pa je kriv, da ni dežja?!«

Ko so se Poljanci vpisovali v OF, so sicer mislili na te in one koristi, ki bi se dale doseči prek te zadevsčine, nikakor pa niso mislili, da bo ta OF kriva, ako spomladi ne bo dežja! Kako so mogli tisti, ki so to stvar zamislili, že leta 1941 misliti, da zaradi njihove zarote letošnje pomlad ne bo dežja?! Pa tako tudi Poljanci lanske jeseni niso mogli slutiti, da bodo to pomlad kaznovani s temeljito sušo, da jim bo polje pogorelo v soncu! Kakršni so, Poljanci niso odbili tega napada, marveč že sami dvomili, če le ni krivda na njih, potem na OF in predvsem na komunizmu. In že so razmišljali, ali ne bi bilo dobro zapustiti to stvar, ki je kriva suši, in se zbrisati iz organizacije. Brez kruha ne moreš, to vsi vemo.

Tedaj pa se je sredi maja zaoblacilo. Kar tako na lepem. Ampak samo nad — Veliko Poljano. Stara stvar. V poletnih dneh se je od pamtiveka rado dogajalo, da so se oblaki nagromadili nad našo vasjo. dva trikrat je udarila strela, zdaj

v zemljo, zdaj v kak jagneč ali hrast, nakar se je ulil dež, kakor bi se utrgal oblak. In ko so se oblaki izlili, je spet posijalo sonce, polje pa je bilo namočeno in oprano. Ob takih časih na Hotizi nikdar niso imeli dežja. To je bil naš poljanski dež.

Po dolgi suši, ko so travniki do tal pogoreli, ko so polja venela, se je letos nenadoma pojavil prav tak oblak nad Poljano, zagrmelo je dvakrat, nato pa se je ulila pravcata ploha. Ampak samo nad Poljano. Pa to ni bilo vse! Po krajšem času so se oblaki ponovno nagromadili. Ampak spet samo nad Poljano. Spet je zagrmelo in že se je polje kopal v vodi! Hotizanci pa so medtem lahko mirno ležali pod jablanami, ker je bilo na soncu prevročje.

Tedaj Poljanci, ki so morali v času suše toliko težkih preslihati od Hotizancev zaradi svoje OF in komunizma, zaradi katerega prav gotovo ne nosijo na sebi velike krivde, niso pozabili Hotizancev. Ne zato, ker bi verjeli, da je tako, marveč, da bi vrnili žilo za ognjilo, kakor se reče, so se dvignili in šli nad Hotizo in rekli:

»Zdaj imate! Če bi bili vpisani v OF, bi tudi vi dobili dež, kakor smo ga mi! Le pojdite gledati, kako pri nas vse rase!« Prav gotovo, in Poljanci to danes dobro vedo, da ni OF prav nič kriva, ne ker ni bilo dežja, ne ker da je naposled prišel. Bilo je potrebno, da je prišel dež, pa ne zato, da bi prepračil Hotizance, da je dobro, ako se vpišeš v OF, in da ni komunizem kriv, ako dežja ni, in da bi prepračil še mnogo drugih ljudi, nič boljših od Hotizancev, marveč, da so zdaj polja po Prekmurju lepo zelena in da bo zrasel bogat kruh.

Inozemski listi o procesu proti Mihailoviču

Vrhovno vojaško sodišče razkrinkuje zločine Mihailoviča

pišejo sovjetski listi

Tisk objavlja podrobna poročila iz Beograda o procesu proti Draži Mihailoviču in njegovim sokrivcem in poroča, da je v Mihailovičevih odgovorih vedno bolj pogosto slišati »ne vem«, »ne razumem« itd. Mihailovičeve izpovedi so nejasne in zmedene in imajo namen, da bi zmedle sodišče.

Ko se Mihailovič brani, vrača sokrivdo na svoje oficirje in skuša zanikati svoje odnose z italijanskimi okupatorji. Sklicuje se na slab spomin, če pa mu predsednik prečita ali predloži neizpodbitne dokaze, tedaj se mu spomin povrne.

Vrhovno sodišče korak za korakom odkriva zločin dejavnost tega zločinca, ki je imel dalekosežne cilje v zunanji politiki. Tisk poudarja, da je Mihailovič izjavil, da je njegova borba proti partizanom bila zelo nepopularna in da so obstojali oddelki, ki se niso hoteli boriti proti narodno osvobodilni vojski.

Dražo Mihailovič sodeloval s Horthyjem

»Pravda« objavlja izjavo generalnega majorja madžarske vojske Istvana Ujszaszyja, v kateri je rečeno:

Ker sem 15 let poznal Dražo Mihailoviča, smatram za svojo dolžnost, da resnici na ljubo povem, da je bil Mihailovič agent Horthyjeve madžarske vlade in da je delal za interese fašističnega bloka držav pod vodstvom Hitlerjeve Nemčije.

Ujszaszy je poleg tega izjavil, da se je prvič sestal z Mihailovičem v Parizu in da je skupno z njim obiskoval francoske šole. Pozneje se je srečal z Mihailovičem v Pragi leta 1936, kjer je bil Ujszaszy madžarski vojaški ataše, Draža Mihailovič pa je bil podpolkovnik in jugoslovanski vojaški ataše. Po navodilih madžarskega generalnega štaba, ki je hotel demoralizirati Malo antanto, je

Ujszaszy vzpostavil prijateljske odnose z Mihailovičem. V nadaljevanju svoje izjave opisuje Ujszaszy, kako je dobival od Mihailoviča podrobna vojaška obveščila o Čehoslovski in Jugoslaviji.

Avgusta leta 1942 je Horthy nujno pozval Ujszaszyja in mu izdal ukaz, da se takoj sestane z Dražo Mihailovičem z namenom jačanja borbe proti Titu...

Ujszaszy tudi pravi, da je zaprosil Mihailoviča v svojem imenu in v imenu jugoslovanske vlade v Londonu pomoč od Madžarske za borbo proti Titu. V tej zvezi je Mihailovič pisal, da mu je nujno potrebno orožje in municija, katero je pričakoval od Madžarske. Mihailovič je ponudil pristno sodelovanje med jugoslovanskim in madžarskim vojninstvom, ki naj bi bilo naperjeno proti Sovjetski zvezi in Titu.

Ujszaszy pravi: Mihailovič nam je pošiljal tudi podatke svoje obveščevalne službe o razporeditvi Titovih obožanih sil, kjer so bile celo podrobnosti razporeditve Titovih sil v Hrvatski. Ti podatki so bili za nas velike praktične vrednosti za operacije proti Titu.

Ujszaszy tudi podrobno navaja, kako je vzdrževal Mihailoviča zvezu z rumenskimi in italijanskimi generalstvom, ki sta ga oskrbovala z orožjem in municijo.

Nemška policija in vojaški krogi v Madžarski, je rečeno v izjavi, so bili o tem obveščeni in zelo jih je razveselilo to sodelovanje, zlasti pa oskrba Mihailoviča z zaplenjenim orožjem bivše jugoslovanske vojske, ker je to bilo v skladu z interesi Nemčije in ni moglo kompromitirati Mihailoviča pred očmi Anglomericancov.

Na koncu svoje izjave pravi Ujszaszy: Zgoraj navedena dejstva dokazujejo, da je Mihailovič aktivno sodeloval s silami osi za časa vojne.

Ujszaszy je svojo izjavo lastnorčno podpisal in pristavil, da je pripravljen tudi osebno pričevati pred sodiščem.

Konferenca zunanjih ministrov se je pričela

Pariz, 15. jun. AFP. Konferenca štirih zunanjih ministrov, ki je bila prekinjena 17. maja, je danes popoldne ob 3 zopet pričela z delom v Luxemburški palači.

Ob vhodu v palačo se je že okoli dveh nabralo več sto ljudi. V bližini vhoda v palačo so pričakovali prihod štirih zunanjih ministrov tudi novinarji, fotografi in kinooperaterji.

Prvi uradni avtomobil je prispel s pomočnikom sovjetskega zunanjega ministra Dekanozovim, pozneje je prispel Bevin. Sledil mu je britanski poslanik Duff Cooper. Nato sta prišla ameriška delegata Arthur Vandenberg in Bowlen ter sovjetski poslanik v Londonu Gusev, za njimi pa Molotov v spremstvu Andreja Višinskega in sovjetskega poslanika v Parizu Bogomolova. Za njimi je prispel Byrnes in nato Bidault v spremstvu francoskega poslanika v Londonu Massigli-a. Zadnje je uradne osebnosti so prispeli takoj nato. To so bili francoski delegati Alphand in Couve de Murville.

Konferenca se je potem takoj pričela.

Po deželah Evrope in Amerike vlada živo zanimanje za to konferenco, na kateri naj bi se izdelale mirovne pogodbe z bivšimi sovražnimi državami in tako omogočilo sklicanje mirovne konferenca.

Od zadnje konference Sveta zunanjih ministrov do danes so nastopili v Evropi in v svetu važni politični dogodki. Na Čehoslovskem, v Franciji in v Italiji so bile volitve, v arabskih deželah, v Združenih ameriških državah

in drugod pa smo bili priča važnim dogodkom. V tem času so Molotov, Byrnes, Bevin in Bidault imeli važne razgovore, katerim je sledilo intenzivno diplomatsko delovanje med različnimi vladami.

Nadejamo se, da bo na pariški konferenci prišlo do sporazuma, ki bo omogočil trajni mir. Če ne bi prišlo do sporazuma, bi moralo priti do enostranske sklenitve mirovni pogodbe, ustvarjanja političnih blokov in poslabšanja odnosov med vlesilami.

Namestniki zunanjih ministrov v Parizu so pripravili poročilo, ki ga bodo predložili štirim ministrom.

Sporazum o mirovni pogodbi z Avstrijo

London, 15. junij. Kakor poroča BBC, je avstrijski zunanji minister dr. Karl Gruber izjavil, da se Sovjetska zveza, Velika Britanija, Združene države in Francija v načelu strinjajo, da je treba skleniti z Avstrijo mirovno pogodbo in zasedbene sile odpoklicati.

Dr. Gruber je izjavil to ob svojem povratku iz Londona na Dunaj in je dodal, da sporazum obstaja o načelu, ne pa o načinu postopka.

Amerika bo odpoklicala poslanika v Vatikanu

New York, 15. junija. Ameriški prezident Truman ne namerava obdržati svojega poslanika pri Vatikanu po podpisu mirovne pogodbe.

Bevinov govor na laboristični konferenci

London, 15. jan. Reuter poroča, da je ob priliki debate glede vprašanj zunanje politike govoril na letni konferenci laboristične stranke v Bournemouthu minister za zunanje zadeve Bevin. Zavrnil je sprejetje resolucije, ki je bila konferenci predložena in v kateri je izraženo obžalovanje »zaradi kontinuitete politike, ki jo vodi današnja vlada in tiste tradicionalne politike sile, ki jo je izvajala konservativna stranka.«

Bevin je v svojem govoru zagovarjal tisto politiko, ki se izvaja v zvezi s Palestino in Španijo, kakor tudi napram Sovjetski zvezi.

Po Bevinovem govoru so umaknili resolucijo, v kateri se kritizira zunanja politika vlade, in resolucijo, v kateri se

vlada poziva, naj likvidira obstoječe zapreke v področju židovskega priseljavanja.

Resolucija, v kateri se zahteva prekinitve diplomatskih odnosov s Francijo in resolucija, v kateri se kritizira ministrstvo za zunanje zadeve in diplomatsko osebje, so bile postavljene na glasovanje. Vse resolucije so bile zavrnjene.

Na konferenci so prav tako zavrnili resolucijo, v kateri se zahteva sprejetje Komunistične partije Anglije v laboristično stranko.

Resolucija, ki jo je predložila nacionalna zveza komunalnih delavcev in nekvalificiranih delavcev, s katero se odobrava Bevinova politika, je bila sprejeta.

Po odhodu Umberta iz Italije

Rim, 15. junija. (AFP.) Prvi predsednik italijanske republike bo najbrže Vittorio Ammenuelle Orlando, zadnji izmed versajskih »velikih štirih«. »Mnenja sem, da gleda sedaj svet na nas z večjo simpatijo,« je izjavil Pietro Nenni dopisniku »Giornale d'Italia«, ko ga je le-ta vprašal, če bodo zavezniki stali mladi italijanski republiki ugodnejše mirovne pogoje kot bi jih morali. »Stranke se bodo posvetile obnovi italijanske ekonomije in življenjskemu standardu italijanskega prebivalstva in to predvsem v južni Italiji. Prvi problemi, ki jih bo treba urediti,« je pristavil Nenni, »bodo brezposelnost, inflacija in izseljevanje.«

Dopisnik »News Chronicle« poroča ob priliki odhoda Umberta iz Italije med drugim naslednje:

»Po zaključni sceni, v kateri je bila senzacionalnost pomešana s komedijo, se je pantomima z Umbertom zaključila. Ko se je štirimotorno letalo »Savoia Marchetti« dvigalo v zrak na poti proti Portugalski, so se menda oddahnil vsi resnični prijatelji Italije.

Da razlike še vedno obstajajo, je jasno iz zaključnih rezultatov referendumu, vendar manjšina nima več eksponenta, okrog katerega bi se lahko zbirala. Pred republiko stoji težka naloga. Upajmo, da bo modrum in tolerantnemu vodstvu uspelo, da pripelje deželo skozi to razburljivo krizo in da sčasoma zaceli sedanjí razkol.«

Kraljev odhod se je skrbno prikrival italijanski vladi. Ko je predsednik vlade izvedel, da je cilj potovanja Lisbona, ni delal nobenih zaprek. S potniki niso prišle v stik nobene uradne osebe.

Izvršni odbor stranke akcije je izdal obvestilo, v katerem oboja Umbertov proglas Italijanom. V poročilu se ugotavlja provokatorski značaj tega proglasa, ki predstavlja Umbertovo zadnje in najtežje kršitev ter izjavo, da to predstavlja poizkus za izzivanje državljsanske vojne.

Enotna socialistična partija v Kölnu

Köln, 15. junija. (Tanjug.) Berlinski radio poroča, da sta socialdemokratska stranka in Komunistična partija Nemčije v Kölnu sprejeli sklep, da se ustanovi enotna socialistična stranka Nemčije.

Pariški tisk

»Humanité« omenja izjavo Mihailoviča, da mu je angleški polkovnik Bely rekel, da je treba uničiti komuniste in vse pristaše narodnosvobodilne vojske.

Ta list omenja tudi izjavo Mihailoviča, da mu je dala kraljevska jugoslovanska vlada ukaz, da ne prične nobenih operacij proti okupatorju, in da se trije od oboževalnih spremljajo po Londonu.

»Franc Tireux« prinaša članek pod naslovom »Mihailovič priznava«, kjer citira Mihailovičovo izjavo, da so njegovi oficirji sodelovali v nemških ofenzivah proti partizanom.

»Liberation« prinaša Dražino sliko in dele njegovih izjav ter članek pod naslovom »Mihailovič se sklicuje na Valčko Belantijo«.

DEMANTI TASS-a

Moskva, 15. junija. Tass poroča: List »Čunjanica«, glasilo Kuomintanga, je te dni objavil poročilo iz Pejpinga, da je v Harbinu baje ostalo določeno število sovjetskih čet.

Tass je pooblaščen objaviti, da navedeno poročilo v celoti ne odgovarja stvarnosti. Kakor je znano iz poročila, ki je bilo objavljeno 22. maja 1946, je bilo umikanje sovjetskih čet iz Mandžurije popolnoma končano 3. maja.

Sovjetsko-afganski sporazum o reguliranju meje

Moskva, 15. junija. Tass poroča: Ministar za zunanje zadeve ZSSR Molotov in afganistanski veleposlanik v ZSSR Sultan Ahmed Kan sta po nalogu svojih vlad podpisala v Moskvi 10. junija t. l. sporazum glede vprašanja meja med Sovjetsko zvezo in Afganistanom.

Sporazum predvideva, da državna meja med Sovjetsko zvezo in Afganistanom poteka ob obrežju, v tistem delu, kjer se plova ne more vršiti, v sredini reke Amur-Darja in Pandž, nato znova po demarkaciji suhozemskih sektorjev sovjetsko-afganistanske meje, kakor tudi reguliranje nekaterih drugih vprašanj.

Pri podpisu sporazuma so sodelovali na afganistanski strani svetnik veleposlanštva Novid Kan, tajnik veleposlanštva, na sovjetski strani pa namestnik ministra za zunanje zadeve ZSSR Višinski ter Eilin, upravnik oddelka za Srednji vzhod ministrstva za zunanje zadeve ZSSR Sičev, prof. Pereperski in drugi.

Sovjetski sindikalisti odpotovali v Nemčijo

Moskva, 15. junija. Tass poroča: Iz Moskve je odpotovala v Nemčijo delegacija sovjetskih sindikatov.

V delegaciji se nahajajo predsednik Centralnega komiteta sindikalne zveze delavcev ladjedelniške industrije ter član Prezidija Vseveznega Centralnega sovjeta sindikalne zveze kovinarskih delavcev Fartunin, predsednik Centralnega komiteta sindikata grafičnih in tiskarskih delavcev Belajeva ter drugi sindikalni funkcionarji.

Delegacija ima namen, da se spozna z delovanjem nemških sindikatov.

Položaj v Franciji

Pariz, 15. jun. AFP. Centralni komitet Komunistične partije se je sestel danes v Saint Denisu. Vsi govorniki so proti temu, da bi MRP vodila novo vlado.

Na drugi strani je pooblaščenec MRP ponovno predlagal kandidature zunanega ministra in bivšega predsednika komiteta narodnega odbora Georges Bidaulta za mesto predsednika.

Francoski komunisti zahtevajo dva podpredsednika v novi konstituenti

Pariz, 15. junija. AFP poroča: V poročilu, ki je bilo izdano po sestanku parlamentarne skupine Komunistične partije Francije, je rečeno, da komunistična skupina ni predložila kandidature za predsednika skupščine, da pa predlaga, da se ji dodelita dve podpredsedniški mesti, za kateri kandidata Jacques Duclos in Madeline Braun.

POSLEDNJE VESTI

Štirje zunanji ministri so danes obnovili svoje razgovore. Utrdili so najprej dnevni red zborovanja in probleme, o katerih bodo odločali.

Ameriški načrt o kolektivni kontroli atomske energije je bil danes predložen na prvi sestanku posebne atomske komisije pri Združenih narodih. Ameriški delegat je predlagal, da se ustvari mednarodni organ, ki bi kontroliral razvoj atomske energije.

Poizkusi, da bi se formirala nova indijska vlada, niso uspeli.

Radio Tabriz poroča, da je azerbejdžanski eksekutivni odbor odobril sporazum s perzijsko vlado.

Umberto je včeraj prispel v Lizbono. Italijanski premier de Gasperi je pozval italijanski narod k slogi.

Britanska misija je prispela v Argentino na finančne in gospodarske razgovore na povabilo prezidenta Perona.

Nemške vojaške sile v britanski coni so sedaj razorožene.

Predsednik komunistične partije Slovaške o potrebi odločnih ukrepov proti delovanju domače reakcije

Bratislava, 15. junija. Dopisnik Tanjuga poroča: Podpredsednik čehoslovavske vlade in predsednik Komunistične partije Slovaške široky je podal novinarjem izjavo o položaju na Slovaškem.

Izjavil je, da je bila Slovaška na poti konsolidacije ter da so Slovaki z navdušenjem delali na obnovi svoje dežele. Ta razvoj je zavrla volivna kampanja, v kateri je demokratska stranka agitirala, češ da predstavljajo volitve plebiscit med krščanstvom in komunizmom.

Znano je — je nadaljeval široky — da se ni ničesar zgodilo niti onim duhovnikom, ki so bili stebri Tisove stranke in njegovega režima. Škof Voutašek še danes ne priznava niti republike, niti predsednika. Sporazum s katoličani je danes dejansko samo krinka za sporazum s pristaši Hlinkove ljudske stranke.

Široky je nato izjavil, da se nahajajo v vodstvu današnje demokratske stranke tudi bivši kolaboracionisti in da se nahajata dve tretjini Glavnega odbora v rokah pristašev Hlinkove ljudske stranke. Današnja politična linija ni več taka, kot je bila za časa vstaje. Med tem ko so komunisti v agitaciji med pristaši Hlinkove ljudske stranke zahtevali, da sprejmejo nova načela in da

zapustijo ona, ki so 1938. leta privedla do katastrofe, je demokratska stranka hvalila čase, v katerih je bila Slovaška zaveznica Nemčije in Italije. Široky je poudaril, da demokratske Slovaške ne predstavljajo volivni kadri demokratske stranke, ampak slovaško ljudstvo in ti soči, ki so v Bratislavi demonstrirali proti provokacijam pristašev Hlinkove ljudske stranke.

Da bi se razmere popravile, je po mnenju ministra širokega potrebno, da se omogoči tak razvoj, po poti katerega je Slovaška šla pred volitvami. Potrebno je, da se do konca izvede zaplemba sovražnikovega premoženja, kakor tudi one imovine, ki pripada madžarski cerkvi. Potrebno je izvesti čiščenje v strankah in to ne samo v vrstah navadnih članov, ampak predvsem v poslanskih klubih in redakcijah listov. Čiščenje je treba izvesti tudi v vrstah duhovščine, ker bi vsaka polovična rešitev tega vprašanja prizadejala veliko škodo slovaškemu narodu in republiki.

Ameriški tisk posveča veliko pozornost razpravi

Vsi ameriški listi prinašajo obširna poročila o razpravi proti Mihailoviču.

»New York Times« prinaša uvodni članek pod naslovom »Mihailovič zanika krivdo, priznava pa stike s sovražnikom.« V članku je rečeno, da je Draža Mihailovič priznal, da se je sestajal z Nemci, da je sklenil sporazum o nenapadanju s partizani, da pa je po poslanici, ki mu jo je prinesel britanski kapetan Hudson in v kateri je bilo rečeno, da morajo voditi Jugoslovanci borbo za Jugoslavijo, ne pa za račun Sovjetske zveze, vendarle napadel partizane. Mihailovič je prav tako pristal, da je poslal svoje zastopnike k Nediću in da je podpisal odloke za koordinacijo z Nemci.

Isto vest prinašajo tudi »Evening Star«, »Chicago Daily Tribune«, »PM« in drugi listi.

»New York Tribune« prinaša obširni članek svojega posebnega dopisnika Saymoore-a Fradinga pod naslovom »Mihailovič zanika krivdo in se bori za življenje« ter piše, da Mihailovič proti pričakovanju ni priznal svoje krivde in da s pravnega stališča ne vodi najboljšie obrambe in da mu čisto ne uspe, da bi odgovoril na vprašanja, ki so zanj življenjskega pomena.

V poročilu je nadalje obširno navedeno priznanje Draže Mihailoviča glede zvez z Nemci in napadov na partizane in glede vloge britanskega kapetana Hudsona. Dalje je rečeno: Mihailovič je izjavil, da ga niso sili k nobenim izjavam in da je sam odklonil ameriške branilce.

List »PM« kritizira v svojem obširnem uvodniku pod naslovom »Zadeva generala Mihailoviča« Američane, ker se preveč vmešavajo v to razpravo. V uvodniku je rečeno, da je bil Draža Mihailovič pristaš konservativnega razreda v Srbiji, da je bil v začetku antinacist, da pa je dejstvo, da se je sestajal z Nemci. Tito pa je organiziral borbo v vsej Jugoslaviji ter se boril za demokratske pravice in enakost. List pravi na koncu, da je obsodba Mihailoviča odvisna od mnogih kompliciranih razlogov, političnih, ekonomskih in etičnih, ne pa od ameriškega pojmovanja pravde. List končuje z besedami:

»Nadejamo se, da bo pravici zadosteno, sodba pa bo ostala, kakršna koli že bo, jugoslovanski nacionalni problem, ne pa nekaj, kar naj bi vznemirjalo Američane.«

Poročila inozemskih agencij

Anglija: Reuter

Reuter poroča: Na vprašanje v zvezi s poskusi, da se napravi konec borbam med četniki in partizani, je odgovoril Mihailovič sledeče:

V decembru leta 1945 sem zaprosil preko brigadnega generala Armstronga britansko vlado, da posreduje med nami in da pripravi sestanek v Sandžaku s predstavnikom partizanov. 3. januarja leta 1944 je britanska vlada odgovorila, da tega noče storiti.

Mihailovič je rekel, da tega ne more objasniti. Nato je pristavil, da sta bila tako Armstrong kakor on preseščena.

Mihailovič je rekel pred sodiščem, da je rešil 400 ameriških letalcev pred Nemci. Pristavil je, da so bili ti letalci zbiti pri bombardiranju Romunije in Bolgarije. Večkrat se je boril proti Nemcem zato, da bi jih rešil.

Mihailovič je rekel, da sta prišla ameriški kapitan Mosselin in polkovnik Mac Dowl v njegov glavni stan v mesecu juliju.

Mihailovič je izjavil, da mu je dal ameriški polkovnik Mac Dowl tri poslanice: V prvi je rečeno, da je Nemčija izgubila vojno, v drugi, da Američanom ne zanima njegova borba proti Nemčiji, in v tretji, da mora ostati med narodom, polkovnik Mac Dowl pa da mu bo pomagal.

Mihailovič je prav tako izjavil, da mu je Mac Dowl rekel: V Evropi ne sme zavladati komunizem.

Državni tožilec je vprašal: Ali ste imeli tajne zveze z vašo vlado, za katere britanska obveščevalna služba ni vedela?

Mihailovič je odgovoril: Zveza ni mogla biti popolnoma tajna, ker je šla preko Kaira...

Pri nadaljnjem zaslišanju je Mihailovič priznal, da je sodeloval z Italijani v aprilu leta 1944, ko se je boril na Drini proti partizanom in kjer so mu pri tem pomagale italijanske edince.

Amerika: United Press

Predsednik sodišča je prečital izjavo četniškega komandanta Vladimirja Jovanoviča, ki je navedena v obtožnici, v kateri je rečeno, da so imeli Sterker, Mac Dowl in Mihailovič v teku meseca avgusta 1944. leta nek tajni sestanek.

V Jovanovičevi izjavi je rečeno: »Stopili smo iz avtomobila in prekoradili reko skupaj z nekim vojakom.

Prišli smo na ravnico, na kateri smo se zaustavili. Na tej ravnici smo naleteli na Dražo Mihailoviča in polkovnika Varetica. Segli smo si v roke. Nato so se pričeli razgovarjati Draža, Valetič in Neubacher. Kmalu sem zagledal 3 ljudi, ki so se približevali ravnici, na kateri se je nahajal Draža Mihailovič. Bila je mesečina. Eden od teh treh ljudi je stal ob strani. Ostala dva pa sta se pridružila skupini, v kateri sta se nahajala Draža in Neubacher. Tu so bili ameriški polkovnik Mac Dowl in njegov spremljevalec kapitan »Nik« Lalik, bivši uradnik ameriške obveščevalne službe in šef ameriškega komiteta Mihailoviča.«

Vprašal sem, kaj se dogaja, nakar so mi odgovorili: »Dobre stvari.« Mac Dowl se je razgovarjal z Neubacherjem. Polkovnik je rekel Neubacherju, da bi Nemci morali evakuirati ozemlje in nas (četnike) oboževati.

Mihailovič je po prečitaniu te izjave rekel: »Čeprav bi to šlo v prid moje obrambe, to ni resnica.«

Mihailovič je prav tako potrdil, da je meseca marca 1945 imel tretji sestanek s Sterkerjem, na katerem ga je poizkušal nagovoriti, da bi prevzel vlogo posredovalca med Nemci in zavezniki.

Mihailovič je rekel, da se je Sterker nanj obrnil s predlogom generala Löhra, nemškega poveljnika Srbije. Sterker je rekel, da želi komandant Wermachta v Srbiji obvestiti zaveznike, da je pripravljen evakuirati Srbijo, umakniti se v Avstrijo, odločiti Avstrijo od Nemčije in jo pripraviti za obrambo.

OBVESTILA

DAN IZSELJENCEV, PREGNANCEV IN INTERNIRANCEV V MARIBORU

V nedeljo, dne 7. julija bo o priliki petletnice množičnega izseljevanja in iztrebljevanja Slovencev iz severne Slovenije v Mariboru pod okriljem OOFF dan izseljencev, pregnancev in internirancev s sledečim sporedom:

- 1. Ob 9. uri zbiranje za sprevod na Glavnem trgu.
2. Ob polu 10. uri sprevod od Glavnega trga k meljski vojašnici, kjer je bilo l. 1941 in pozneje znano taborišče, preko katerega je okupator izselil tisoče in tisoče Slovencev v razne kraje Evrope za namenom, da jih iztrebi in pripravi prostor za naselitev Nemcev.
3. Ob 10. uri spominska svečanost na zgodovinskih tleh meljske vojašnice, posvečena padlim žrtvam za govorom, petjem, deklamacijami in godbo.
4. Ob 15. uri kulturna prireditev in družabni sestanek v vseh prostorih dvorane FD (prej Union) v Mariboru.

Obdu vabi vse izseljene, pregnane in internirane Slovence in njih svojce, pa tudi vse druge na prireditvi. Polovično voznino za zunanje goste bomo priskrbeli! Čisti dobiček je namenjen ZMS za delovne brigade, Primorskemu in Korškemu fondu.

Pripravljani odbor OMEJITEV POSLOVANJA POSTE LJUBLJANA I.

Zaradi prezidave pritrilnih prostorov ljubljanske glavne pošte se omeji poslovanje s strankami s 17. junijem t. l. sledeče: Ukinje se sprejemanje pismenskih pošilk in paketov, ki naj jih oddajajo stranke pri ostalih ljubljanskih poštah, pakete kolikor mogoče pri pošti Ljubljana 2 na glavnem kolodvoru. Imetnikom predalov se bodo izdajale pošiljke do konca junija t. l., nato pa se jim bodo pošiljke do izvršitve prezidave dostavljale na dom. Dohod k posameznim oddelkom pošte Ljubljana 1 bo za časa prezidave samo iz Prešernove ulice II preko dvorišča.

V tem času bodo vršile pošte Ljubljana 2 (na glavnem kolodvoru), Ljubljana 4 (na Poljanski cesti 15) in Ljubljana 6 (na cesti 29. oktobra 31) celodnevno pisemsko, brzojavno in telefonsko službo in sicer ob delavnikih od 8. do 21. ure. Ob nedeljah in praznikih pa od 8. do 13. in od 15. do 18. ure. Ker bodo prostori za sprejem brzozjav in telefonske govorilnice na glavni pošti omejeni, se priporoča strankam, da se poslužujejo ostalih poš.

Poštna direkcija POZIV GRADBENIM STROKOVNJAKOM

Gradbena sezona je v polnem razmahu. Porušeno podeželje, gradnje velikih cestnih, mostnih in visokih gradenj nujno potrebujejo gradbene inženjerje, tehnike, arhitekete, geometre in geodete. Mnogi izmed navedenih strokovnjakov niso strokovno pravilno zaposleni in vršijo pomožne administrativne posle, ali pa stojijo brez pravega posla ob strani. Pozivamo vse te strokovnjake, da se prijavijo takoj pri ministrstvu za gradnje, kjer se jim nudi možnost udeleževanja se v svoji stroki, da na ta način doprinesejo največ k obnovi in gospodarski izgradnji domovine.

IZ KADROVSKEGA ODDJELA MINISTRSTVA ZA GRADNJE

OBVESTILO

Dne 17. in 18. t. m. to je v ponedeljek in torek davčni razdelek finančnega oddelka Ljubljana mesto ne bo posloval zaradi selitve iz dosedanjih prostorov na Vodnikovem trgu. Novi prostori davčnega razdelka so v I. nadstropju v Kresliji skupno z mestno blagajno. Mestna blagajna v Lingarjevi ulici pa v ponedeljek za stranke ne bo poslovala.

SESTANAK

Poslovni odbor »Naproza« za poslovavnice v Cerkevni ulici 31, sklicuje za torek, dne 18. junija t. l. ob 20. uri zvečer množični sestanek, ki bo v bivšem Prosvetnem domu v Trnovem, Karunova ul. 14.

Ker se bodo na tem sestanku obravnavala važna vprašanja, tičočna se zadrudništva, vabimo vse zadrudne člane in tudi ostalo občinstvo, da se tega množičnega sestanka v čim večjem številu udeleži.

PRESKRBA

DELITEV SVEZEGA SVINJSKEGA MESA

Potrošniki okrožnega mesta Ljubljane prejmejo v nedeljo dne 16. t. m. od 8. do 10. ure pri svojih stalnih mesarjih na odrezek 1-16 junij ali 111-36 junij po 15 dkg svežega svinjskega mesa na osebo kot izreden obrok.

Prodajna cena svežemu svinjskemu mesu je din 92 za kg. Potrošniki, ki čitajo to obvestilo, naj o delitvi obveste ostale.

Obračunavanje odrezkov bo v ponedeljek 17. t. m. od 8. do 12. ure na Navodu, Novi trg 4-11. soba 11.

POTRDLILA IN NOVI POSTOPEK ZA PREJEM DODATNIH ŽIVILSKIH NAKAZNIC ZA TEZKE DELAVCE

Ker si nekatera podjetja niso še na jasnem glede novega postopka razdeljevanja potrdil za dodatne nakaznice za težke delavce TD sporočamo z ozirom na dostavljeno okrožnico V. št. 1340 z dne 24. maja sledeče:

Novi postopek je uvedlo ministrstvo za trgovino in preskrbo LRS sporazumno z glavnim odborom ESZDNJ. Odslej je razdeljevanje vseh vrst nakaznic v rokah krajevnih oziroma uličnih ljudskih odborov, s čemer je onemogočena vsaka zloraba dvojnega prejemanja živilskih nakaznic te ali one vrste.

Predstavniku podjetja, ki je dolžan skrbeti za pravočasno vročitev zahtevanih potrdil o zaposlenju upravičenca do teške dodatne nakaznice, sta na razpolago dve možnosti pri izdajanju potrdil: izdaja potrdila posamezniku, pri težkem delu zaposlenemu delavcu, ali pa skupen seznam takih delavcev. Prvega primera se bo poslužil takrat, kadar je en sam upravičenec do TD (dodatne živilske nakaznice za težkega delavca) pri podjetju iz nekoga posameznega krajevnega oziroma uličnega

DNEVNE VESTI

Proslava Maksima Gorkega priredita Resljevi in Kolodvorski terasi s sodelovanjem ženskega pevskega zbora LMS dr. učiteljica (60 članic), Okteta LMS dr. učiteljica in Pevskega zbora montanistov (20 članov) v sredo, 19. t. m. ob 20. uri v dvorani sindikatov (bivše Delavske zbornice). Natančen spored prejme članstvo pravočasno. Vstop je prost. K številni udeležbi, zlasti svojega članstva, vabita oba terenska odbora.

Na dan 10letnice smrti Maksima Gorkega uprizarjo Ljudska prosveta pri G. O. ESZDNS v torek dne 18. 6. ob 30. uri v dvorani Doma sindikatov njegovo dramo »Na dne«.

Študentski gospodarske fakultete. V torek 18. t. m. ob 19.30 bo v Trgovskem domu važen sestanek zaradi izdajanja skript.

Novo: Fantle na vasi III. zvezek. Narodne pesmi za moški zbor. Cena 28 din. Naročila sprejema skladatelj Ciril Pregelj, Ljubljana, Predjamska 2.

Izšel je »Obzornik«, št. 3-4! Poverjeniki sindikalnih podružnic naj ga dvignejo v upravi — Franciškanova ul. 6-1.

Tretji javni nastop gojencev Glasbene šole. Ob 18. uri bo v mali filharmonični dvorani tretja javna produkcija Glasbene šole. Na sporedu so skladbe domačih in inozemskih skladateljev (Adamič, Lajović, Lipovšek, Mihelčič Mirk, Pahor, Pavčič, Šivic, Škerjanc, Bortkiveič, Čajkovski i. dr.) za klavir, petje in violino, nadalje deklamacije in tercet za harmoniko. Vabljeni so stariši, prijatelji mladine in učenci. Sporedi po 10, za dijakce po 7 din, za napredaj v. Matični knjigarni.

področja. Če so pri podjetju dva, trije, štiri itd. upravičenci iz dveh treh, štirih itd. različnih krajevnih oziroma uličnih področji, bo tem izstavljen dva, tri, štiri itd. posamezna potrdila in jih vsakemu posameznemu upravičencu izročili v roke, da jih sami oddajo poverjeniku pri pristojnem ljudskem odboru.

Drugačnega primera se bo poslužil, če so skupine po dva, tri, štiri in več upravičencev pristojne v območje enega in istega krajevnega oziroma uličnega odbora. Na prsto mu je dano, da tudi v tem primeru postopa po prvem načinu in izstavi posameznikom potrdila, da jih sami oddajo. Toda čim več je upravičencev iz enega in istega administrativnega področja ljudskih odborov, tem več potrdil bi moral izdati, s čemer pa bi n. pr. že pri 5 ali več upravičencih iz istega področja ljublj. odborov po nepotrebnem obremenjeval upravni aparat svojega podjetja prav tako pa tudi dotičnega ljudskega odbora. Zato bo raje za večje skupine, katerih bivališča se nahajajo na istem administrativnem področju ljudskega odbora, izstavlil za vsako zase skupen seznam s potrebnimi podatki in tega kot predstavnik podjetja, pravilno opremljenega s podpisal in žigi podjetja in pristojne sindikalne organizacije, po pošti ali drugače dostavljal za razne skupine upravičencev raznim krajevnim oziroma uličnim ljudskim odborom. V tem primeru je torej odgovoren predstavnik za dostavo pristojnim ljudskim odborom (do najkasneje 20. v mesecu). Upravičenci bodo nato prejeli tudi dodatno nakaznico za TD ob enem z ostalimi, njim pripadajočimi nakaznicami pri svojem uličnem poverjeniku.

Iz pisarne ministrstva za trgovino in preskrbo LRS.

Kdo ga je videl?

Cunja Pavel, rojen 1926, dijak iz Lesc pri Bledu, odpeljan 28. novembra 1944 iz tržaških zaporov v Mauthausen. Baje je bil začetkom marca 1945 poslan neznanokam.

Obvestiti Karlo Cunja, Trst, via Guido Corsi 4

DAJALCEM KRVI

Zavod za transfuzijo krvi javlja, da jemlje kri samo 3krat tedensko, in sicer ob torkih, sredah in četrčkih. Dne 18. VI. in 19. IV. naj se javijo na našem Zavodu sledeči krvodajalci:

- Bano Nada, Ljubljanska 13; Boneta Zofija, Tabor 2; Dolenc Mira, Tomšičeva 12; Kranj; Eršte Milka, Mestni trg 11; Fink Stana, Prelovčeva 4; Fujan Franc, Galjevica 9; Gregorač Ana, Grgar, Slov. Primorje; Gardina Ida, Turjak; Germovšek Jože, Vič, Čuvajnica 390; Herbst Roman, Bezenškova 31; Hafner Martin, Cesta v Mestni log 23; Jareb Vilma, Zidovska 6; Jazbec Nelko, Prekmurska 8; Jelencur Pava, Kocenova 6; Klančar Angela, Bleiweisova 42; Kastelic Marija, Predole p. Grosuplje; Korbar Franc, Jegličeva 10; Kokalj Marija, Zabrznica 30, Zirovnica; Kotnik Anica, Dovje-Mojstrana; Kralj Franc, Zaloška 45; Matuli Heda, Reber 7; Možina Franc, Rožna dolina, cesta VII-9; Medved Lojza, Tacev 13; Novak Ivan, Rožna dolina, cesta XI-28; Oman Ivana, Zirovnica 80; Pogadnik Julka, Zalošče 11, Podnart; Plehan Majda, Zalokarjeva 4; Papler Vilko, Dostlovec 10; Zirovnica; Toman Ljudmila, Bodešče 23, Bled; Valant Marija, Bodešče 6, Bled; Vivoda Ana, Krmačina, Metlika; Bucak Marija, Knafljeva 20; Brudnik Marija, Zaglog 74; Bratuš Boris, Dunajska 33; Černič Marija, Tanjug; Črnicev Mara, Hirska 12a; Dežman Ivana, Bodešče 20, Radovljica; Grilić Marija, Bodešče 25, Bled; Jirkal Petronila, Kranj, Planina št. 18; Kuplenk Ivana, Bodešče št. 5, Bled; Koritnik Mihaela, Kocenova 12; Lobe Majda, Tomšičeva 12, Kranj; Lukman Stefka, Baked 156; Pujš Julijana, Murska Sobota, Radgomska 14; Frelih Marija, Rimska o. 10; Fink Francka, Kot 47, Semič; Grile Jožefa, Selo 16, Zirovnica; Janša Katarina, Koritno 3, Bled; Klemenčič Franc, Podtušiška 51; Plevnik Albina, Sp. Kašelj 8; Plevnik Ivana, Sp. Kašelj 8; Pančur Franc, Predjamska 27; Petrič Milka, Krnušče 3; Potočnik Mara, Vodnikova 103; Stegnar Marija, Bleiweisova 15; Serše Bogomir, Rožna dolina, cesta IX-21, Skrbinskoč Zlatka, Trstenjakova 2; Šušteršič Dragica, Zavrč 24 - Vevče; Znidarič Beti, Dunajska 58; Zagar Marija, Poljanska 54.

Krvodajalci se naj radi pregledov javijo že ob 8. uri.

Zavod za transfuzijo krvi

KINEMATOGRAFI

LJUBLJANA, KODELJEVO: Ameriški film »Beli šelje«, tednik. Ob 16.30, 18.30 in 20.30. MATIJA: Ameriški film »Pygmalon«, tednik. Ob 17., 19. in 21. uri. SLOGA: Francoski film »Vitez Lagard«, tednik. Ob 17., 19. in 21. uri. UNION: Ameriški film »Amanda«, tednik. Ob 17., 19. in 21. uri.

LETNI KINO TIVOLI: Sovjetska kulturna filma »Deklica in slon« in »V pesku Srednje Azije«, tednik. Ob 20.30 in 23. uri.

CELJE, DOM: Ameriški film »La Conga«, tednik. METROPOL: Ameriški film »Citadella«, tednik.

MARIBOR, ESPLANADE: Ameriški film »Dajte nam živeti«, tednik. GRAJSKI: Sovjetski film »Cirkus«, tednik. LETNI KINO: Ameriški film »Lovci s severa«, tednik.

KBANJ: Češki dokumentarni film »Resnica zmaguje«, tednik. PTUJ: Sovjetski film »Napačna ing. Koda«, tednik.

JAVNA BORZA DELA

Ima na razpolago sledeča prosta mesta: Pri obnovi naše železnice so nam potrebni 3 hlapek, ki imajo veselje do kmečkoga dela in šivali.

Za napravo opreme in lesnih izdelkov rabimo 3 sodarje in 1 modelnega mizarja z daljšo prakso.

Inspektorat šipadovih železnic v Bihaču potrebuje 10 ključavnice, 5 železostrugarjev, 2 mašinske tehnike in 1 mašinskega inženjra. Vse nadaljnje informacije da je Javna borza dela v Bihaču.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo vrši prihodajo nedeljo dr. France Cundrič, stanujoč v Mariboru, Koroskova ul. 26, in sicer v času od sobote dne 15. junija popoldne do ponedeljka dne 17. junija do 8. ure zjutraj.

Dežurno veterinarsko službo v nedeljo, dne 16. junija vrši tov. Medič Dušan, veterinar v Ljubljani, Domobanska cesta 13, v centralni veterinarski bolnici, Cesta na Loko št. 47 (bivše zavetišče sv. Jožeta).

Prižadeti naj se v bodoče za veterinarsko pomoč ob nedeljah in praznikih prvenstveno obračajo na zgoraj omenjeni zavod, telef. št. 31-87.

„LJUDSKA PRAVICA“ sprejema z ope! vsakovrsne oglase in osmrtice

KONCERTI

OKROŽNI MLADINSKI PEVSKI KONCERT V CELJU

Poročali smo že o velikem pevskem nastupu mladine v Celju, ki pa bo 30. junija in ne 29. junija, kakor smo prvotno poročali. Tudi okrajni koncerti bodo po spremenjenih datumi, in sicer takole: 16. VI. dop. v Rog. Slatini, popoldne v Šoštanju, 23. VI. pop. v Slov. Konjicah, 26. VI. popoldne v Trbovljah, 29. VI. popoldne v Laškem za pevske zборе iz celjskega okraja, ki niso nastopili v Zalcu.

RADIO

553 m - 243 m - 46 m

DNEVNI SPORED ZA NEDELJO 16. VI.

8 Godalni orkestri na ploščah - 8.30 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 8.45 Slovenske narodne pesmi poje Komorni zbor RL pod vodstvom Cirila Ovetka - 9 Oddaja ESZDNJ: Maksim Gorki o udarnikih in najboljših delavcih - Iz delavskega sveta - objave - 9.30 Male skladbe slovanskih komponistov (plošče) - 10 Partizanska ura. Franco Kosmač: Kurirka Fani, Vroč sol - (dve orčici iz partizanske borbe) - 10.30 Pesmi in plesi raznih narodov na ploščah - 11.30 Lahka orkestralna glasba na ploščah - 12.30 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 12.45 Ura pevcev Komornega zbora RL. Sodelujejo: Nuša Kristanova, Branka Stergarjeva, Stazika Kavčičeva, Tone Kozlečar in Tone Petrovič, pri klavirju Ciril Ovetko - 13.45 Arie in fantazije iz raznih oper na ploščah - 14.30 Napoved časa in poročila - 14.45 Partizanske in narodne igrice na harmoniko Hazim Hanušič - 15 Poizvedbe - 15 Vedro in veselo - pester spored na ploščah - 16 Oddaja za našo podzemlje: Ing. Ivan Kranjc: »Pospešujmo življenje koristnih bakterij v tleh - Vlad. Koprivnikar: Borba proti suši v sadovnjakih - Dr. Pavšič Marjan: Prva pomoč pri porodih domačih živali - Ing. Sadar Vinko: Poglejmo kaj dela pšenica - O fizikalnem dnevu - 18 Melodije iz znanih operet na ploščah - 18.30 Kulturna mladinska oddaja: Iz zadnje dvojne številke »Mladinske revije« - 19 Ženska ura: Angela Bratko: Stopnjamo množično aktivizacijo žene - 19.15 Veseli instrumentalni soli na ploščah - 19.30 Ruski tečaj Društva za kulturno sodelovanje Slovenije s SZ (IV. Lektija) - 19.45 Ruski zbori in soli na ploščah - 20 Prenos iz ljub. opere - Rossini: Seviljski brivec - 22 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 22.15-23.30 Veder spored za konec tedna (plošče).

DNEVNI SPORED ZA PONEDELJE 17. VI.

6 Budnico - 6.15 Napoved časa, vesti in pregled sporeda - 6.30-8 Zabavna glasba na ploščah, vmes ob 7.15 napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 12.30 Berliz: Rimski karneval - plošče - 12.40 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 12.55 Na harmoniko igra Lovkovek Viljem, vmes poje Lojze Gabrijan slovenske pesmi, spremlja Marjan Stiberec - 13.30 Reportaža iz fizikulture - 13.45 Lahko glasbo izvaja Petrovičev kvintet - 14.30 Napoved časa in poročila - 14.45 Sopran. Marinka Rauberjeva poje ruske in slovenske narodne pesmi, pri klavirju Stefka Kruljčeva - 15 Poizvedbe - 18 Koncert Radijskega orkestra pod vodstvom Uroša Prevorskega - Jaki: V medenih tednih - valček Sedalček: Spomini na Mokrancja - venček. Beyer: Furiant: Češki ples - Dvoček: V predilnici - 18.30 Oddaja za mladino: Ob desetletnici smrti Maksima Gorkega - 18.50 Dvoček: Rondo za čelo in klavir - 19 Literarna ura: Pisan spored - recitirata Slavko Jan in Vida Juvanova - 19.30 Oddaja trg. ministrstva: Aktualni problemi tega tedna, Razgovor tov. Adamiča in Gnidoveca - 19.45 Samospeli slovanskih skladateljev na ploščah - 20 Pester glasbeni spored - 22 Napoved časa, vesti, objave in pregled sporeda - 22.15-23.30 Za zabavo in razvedrilo - pester spored na ploščah.

PREKLIC

Podpisana Bernik Marija, iz Šk. Loke preključujem vest, ki sem jo razširjala proti tov. Kržišniku Francu iz Šk. Loke za nerisnično. — Bernik Marija, Klobovsova ul. 8, pošta Škofja Loka.

SLOVENSKO NARODNO

GLEDALIŠČE

V LJUBLJANI Drama

- Nedelja, 16. junija ob 20: Goldont-Rupel: »Primorske zdrahee. Izven. Znižane cene.
Ponedeljek 17. junija ob 20: Torkar: »Velika preizkušnja«. Zaključena predstava za Štab IV. Armije.
Torek, 18. junija ob 20: Proslava Maksima Gorkega.
Sreda, 19. junija ob 20: Gorbatov: »Mladost očetov«. Red A.
Četrtek, 20. junija ob 20: Torkar: »Velika preizkušnja«. Red C.
Petek, 21. junija ob 20: Simonov: »In tako tudi bo«. Sind. abonma. Red SD.
Sobota, 22. junija ob 20. uri: Torkar: »Velika preizkušnja«. Sind. gled. sobota. Red SA.

Opera

- Nedelja, 16. junija ob 20: Rossini: »Seviljski brivec«. Izven. Gostovanje Jankoviča in Julija Betetta.
Torek, 18. junija ob 20: Rossini: »Seviljski brivec«. Red D. Gostovanje J. Betetta.

Sentjakobsko gledališče Mestni dom

- Nedelja, 16. junija ob 20.15: »Tugomer«. Gostovanje v Škofji Loki.
Torek, 18. junija ob 20.15: Proslava 10-letnice smrti Maksima Gorkega.

Ljudska prosveta

Dvorana Doma sindikatov

- Torek, 18. junija ob 20: M. Gorki: »Na dne«. Na dan 10letnice pisateljve smrti.

V KRANJU

- Nedelja, 16. junija ob pol 17: P. Golia: »Princeska in pastirček«. Zadnjokrat.

V CELJU

- Nedelja 16. junija ob pol 20: Gostovanje v Storah v tovarniški dvorani. Franc Roš: »Mokrololci«. Komedija v treh dejanjih. Režija Jože Tomažič. Enotna cena: sedeži po 12, stojišča po 6 din.
Četrtek, 20. junija ob 16: Gostovanje v Zrečah. Franc Roš: »Mokrololci«, v režiji Jožeta Tomažiča. Cene od 15 din navzdol.

V MARIBORU

- Nedelja, 16. junija: Zaprt. Ob 15. uri: Gostovanje v Hočah pri otvoritvi Letnega gledališča Prosvetnega oddelka OF Hoče. B. Smetana: »Prodana nevesta«. (V primeru slabega vremena ob 20. uri v gledališču Verdi: »Traviata«. Izven.)
Ponedeljek, 17. junija: Zaprt. (Gostovanje v Celju).
Torek, 18. junija ob 20: Verdi: »Traviata«. Predstava za sindikate.
Sreda, 19. junija: Zaprt. (Gostovanje v Celju).
Četrtek, 20. junija ob 20: Proslava ob 10-letnici smrti Maksima Gorkega. Vstopnina od din 15 navzdol.
Petek, 21. junija ob 20: Molière: »Tartuffe«. Red C.
Sobota, 22. junija ob 20: Verdi: »Traviata«. Izven.

Glavni urednik Ivan Bratko, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Naslov uredn., uprave in tiskarne »Ljudska pravica«, Ljubljana, Kopitarjeva 6. — Telefon 2562, 25-65, 23-64. — Štev. ček. računa 16.960.

Filmsko podjetje FLRJ — Direkcija za Slovenijo

sporoča, da ima

LETNI KINO TIVOLI

predstave vsak dan ob 20.30 in 22. uri. Vstopnina enotna Din 11.50. Za organizirane skupine množičnih organizacij Din 7.- ameriški film »LaConga»

Ova nova zvezka „Ruskin beril“

Pravkar sta izšla 5. in 6. zvezek mesečnika

RUSKA BERILA ТЕКСТЫ ДЛЯ ЧТЕНИЯ

ki ga izdajamo v redakciji Društva za kulturno sodelovanje Slovenije s Sovjetsko Zvezo.

Zvezka prinašata poleg pesmi Puškina, Lermontova, Tjutčeva i. dr. zanimive primere sodobne časnikarske in literarne rušine, članke Sovjetskih generalov, pripovedno prozo M. Gorkega, L. N. Tolstaja, D. Hamina - Sibirjaka. N. Thonova i. dr. Vmes so tudi kratki sestavki za začetnike. Zvezek po 12—13 din.

SLOVENSKI KNJIŽNI ZAVOD V LJUBLJANI Pred Škofijo 5 in vse njegove podružnice